

Społeczny wizerunek służby cywilnej

Raport z badania ilościowego

w ramach projektu:
**Strategia Zarządzania Zasobami Ludzkimi
w Służbie Cywilnej**

Warszawa, 2011

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (Priorytet V, Działanie 5.1, Poddziałanie 5.1.1)

Spis treści

Spis treści	2
I. Informacje o badaniu	3
II. Podsumowanie	5
III. Postawy wobec państwa	10
3.1 Identyfikacja z państwem	10
3.2 Oczekiwania wobec państwa	15
3.3 Zakres ingerencji państwa w życie obywateli	20
3.4 Państwo a społeczeństwo obywatelskie	22
IV. Postawy wobec urzędów i urzędników	26
4.1 Zaufanie do administracji rządowej i samorządowej	26
4.2 Postawy wobec urzędów i urzędników	28
4.4 Ocena wykonywania zadań publicznych	30
4.5 Zasoby ludzkie i zdolności instytucjonalne	37
4.7 Prestiż społeczny urzędnika	40
4.8 Kwestie etyczne	44
V. Postawy wobec służby cywilnej	46
5.1 Akceptacja zasad i wartości służby cywilnej	46
5.2 Rozumienie podziałów w administracji publicznej	52
5.3 Znajomość służby cywilnej	53
5.4 Źródła wiedzy o służbie cywilnej	58
5.5 Ocena korpusu służby cywilnej	60
5.6 Relacje polityka – służba cywilna	61
5.7 Służba cywilna system otwarty czy zamknięty	62
5.8 Służba cywilna jako pracodawca	66
VI. Charakterystyka badanych	70
VII. Aneks – kwestionariusz	78

I. Informacje o badaniu

Cele badania

Podstawowe cele stawiane przed badaniem ilościowym były następujące:

- Diagnoza postaw Polaków wobec administracji publicznej i służby cywilnej.
- Diagnoza rozumienia i sposobu definiowania służby cywilnej.
- Analiza istniejącego wizerunku służby cywilnej wśród Polaków.
- Analiza uwarunkowań postaw i wizerunku służby cywilnej.

Technika badania

Badanie ilościowe zostało zrealizowane techniką wywiadów osobistych wspomaganych komputerowo (CAPI).

Próba badawcza

Łącznie zrealizowano 1256 wywiadów, przy czym 1003 wywiady zostały zrealizowane na próbie reprezentatywnej, zaś dodatkowe 253 wywiady zrealizowano z osobami deklarującymi znajomość służby cywilnej.

Badanie zrealizowano na próbie *random route*. Punkty startowe (adresy gospodarstw domowych) wylosowano z bazy Głównego Urzędu Statystycznego. W sumie wylosowano 250 punktów startowych, z prawdopodobieństwem odpowiadającym liczbie dorosłych mieszkańców w danej miejscowości. Losowanie odbyło się w warstwach wyróżnionych ze względu na województwo oraz wielkość miejscowości. W obrębie jednego punktu startowego przeprowadzano 4 wywiady z próby zasadniczej oraz jeden dodatkowy wywiad z próby dodatkowej. Respondentów do badania w każdym gospodarstwie losowano metodą „pierwszych urodzin”.

W zrealizowanej próbie reprezentatywnej zaobserwowano różnice w odniesieniu do płci i wieku respondentów w zestawieniu z strukturą dorosłych mieszkańców Polski. Aby różnice te zniwelować, próba została przeważona pod kątem tych dwóch cech demograficznych.

Termin realizacji badania

Badanie zostało zrealizowane w terminie od 14 października do 7 listopada 2011 r.

Tablice wynikowe

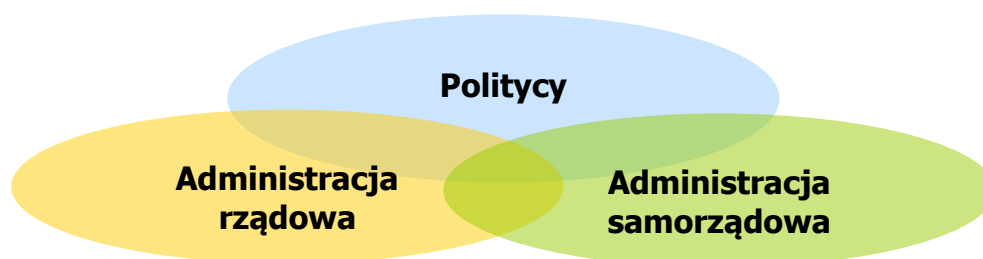
Odrębną część raportu stanowią tablice wynikowe zawierające procentowe odpowiedzi na poszczególne pytania w całej próbie (zasadniczej i dodatkowej) oraz w podziale na podstawowe cechy społeczno-demograficzne.

II. Podsumowanie

O służbie cywilnej słyszało 40% Polaków. Nie wszyscy jednak mają z tym pojęciem prawidłowe skojarzenia. Dla części osób, zapewne z powodu obecności w nazwie członu „służba”, pojęcie to kojarzy się raczej z jednostkami mundurowymi. Inni znowu, skupiając się bardziej na członie: „cywilna”, myślą o organizacjach w rodzaju obrony cywilnej, formacjach powoływanych na czas wojny czy kryzysu. Skojarzenia tego rodzaju były często spotykane w trakcie realizacji wywiadów jakościowych i zostały szerzej opisane w raporcie z tego badania.

Innym problemem jest brak orientacji badanych, gdzie faktycznie należy szukać członków korpusu służby cywilnej. Z jednej strony bowiem do korpusu nagminnie zalicza się polityków (ministrów), z drugiej strony natomiast, większość Polaków nie potrafi rozgraniczyć administracji rządowej od samorządowej. Ten swoisty zamęt pojęciowy ma, jak się okazało, istotny wpływ na oceny formułowane wobec samej służby cywilnej.

Jeśli uwzględnić prawidłowe skojarzenia z pojęciem służby cywilnej oraz elementarną orientację w identyfikacji członków korpusu we właściwych instytucjach, okaże się, że wiedza na temat tego czym rzeczywiście jest służba cywilna może pochwalić się jedna trzecia Polaków (32%).

Problemy wynikające z ograniczonej i mało precyzyjnej znajomości muszą rzutować na powszechny wizerunek służby cywilnej. Trudno bowiem jest jednoznacznie określić, co Polacy myślą o korpusie służby cywilnej, jeśli mają tak duże kłopoty z jej zdefiniowaniem. O problemach tych należy pamiętać przystępując do analizy wizerunku.

Większość badanych informacje na temat służby cywilnej czerpie z telewizji. Wiadomości jakie docierają do Polaków ograniczają się najczęściej do kwestii związanych z pracą w administracji (bądź z planowanymi zwolnieniami), czy z zarobkami. Ogólnie rzecz biorąc śmiało można powiedzieć, że dominuje przekaz nacechowany negatywnie. Tylko pięć osób na stu badanych zarejestrowało informacje odnoszące się do etosu oraz zasad służby cywilnej.

Do najważniejszych zasad służby cywilnej należą według badanych: zasada rzetelności, zasada lojalności oraz zasada bezstronności. Badanie jakościowe wykazało, że istnieją poważne wątpliwości co do sposobu rozumienia kwestii lojalności w służbie cywilnej. Znacznie łatwiej jest określić rzetelność. Większych trudności nie następuje również ocena, w jakim stopniu zasada rzetelności jest stosowana. To samo dotyczy innej najczęściej wskazywanej jako ważna zasady – zasady bezstronności.

Z analizy badania ilościowego wynika, że zarówno rzetelność urzędników administracji rządowej, jak i ich profesjonalizm, oceniane są na dobrym poziomie. Negatywnie rzetelność urzędników ocenia jedynie 15% spośród ogółu Polaków. Nieco gorzej wypadają oceny bezstronności – w tym przypadku negatywne oceny formułuje 25% badanych. Najwięcej zastrzeżeń mają natomiast Polacy do neutralności politycznej urzędników administracji rządowej – negatywnie pod tym kątem ocenia urzędników 30% badanych.

Znając odpowiedzi badanych na inne pytania stawiane w tym samym sondażu, możemy bliżej przyjrzeć się, w jaki sposób Polacy neutralność tę rozumieją. Okazuje się, że większość badanych nie wymaga od urzędników administracji rządowej, aby ich własne poglądy polityczne były w każdej sytuacji wyłącznie ich własną sprawą, dopuszczając tym samym możliwość dawania wyrazu swoim sympatiom politycznym przez urzędników. Z drugiej strony, większość Polaków (61%) akceptuje założenie, że urzędnicy powinni realizować programy każdego rządu bez względu na własne przekonania polityczne. Jedna trzecia badanych (32%) daje urzędnikom w takiej sytuacji możliwość odmowy.

Według trzech czwartych badanych politycy mają wpływ na obsadzanie najwyższych stanowisk w urzędach administracji rządowej. Jak się okazuje jest to praktyka, co do której opinie Polaków są podzielone, bowiem 52% uważa, że obejmując nowe stanowiska politycy powinni współpracować z dotychczas zatrudnionymi urzędnikami, zaś 43% jest zdania, że politycy powinni mieć możliwość wpływu na dobór urzędników, z którymi będą realizować swoje plany.

Zdecydowana większość Polaków jest przekonana, że – po pierwsze – urzędników w administracji rządowej jest zbyt wielu (64%), a po drugie – ich zarobki są zdecydowanie wygórowane (61%).

Większość Polaków ma niewielkie zaufanie do urzędników administracji rządowej – tylko niespełna jedna piąta badanych darzy administrację państwową dużym bądź bardzo dużym zaufaniem (17%). Nie lepiej wypadają też oceny pracy urzędników. Oceny te nie mogą dziwić w sytuacji, gdy tylko jedna trzecia badanych uważa, że urzędnicy podejmując decyzje kierują się interesem publicznym, a 55% jest przekonana, że robią to w interesie własnym, bądź wybranych środowisk.

Powyższe rezultaty wpisują się w funkcjonujący powszechnie stereotyp urzędnika. Szerzej na temat stereotypu urzędnika piszemy w raporcie z analizy danych zastanych. Na podstawie danych z badania ilościowego odtworzenie tego stereotypu może opierać się na odpowiedziach na pytania odnoszące się do ogólnych ocen działalności urzędów i urzędników. Z kolei odpowiedzi na pytania dotyczące doświadczeń i bezpośrednich kontaktów z urzędnikami można potraktować jako weryfikację panującego stereotypu.

W ostatnim czasie kontakt z urzędnikami miała jedna trzecia badanych. Spośród urzędów administracji państwowej swoistą forpocztą w kontaktach z obywatelami są urzędy skarbowe. Obok urzędów administracji samorządowej (urząd miasta bądź gminy), to z urzędami skarbowymi obywatele kontaktują się najczęściej i w konsekwencji, to właśnie one w największym stopniu odpowiadają za to, jaki obraz administracji państwowej mają obywatele.

Jak się okazuje, blisko trzy czwarte Polaków, którzy mieli w ostatnim czasie styczność z urzędami, jest zadowolona ze sposobu, w jaki została przez urzędników obsłużona. Bardzo wysoko oceniane są kompetencje urzędników, ich sprawność, rzetelność, jak również uprzejmość urzędników. Badani bardzo rzadko rejestrowali sytuacje, kiedy to urzędnicy w trakcie załatwiania sprawy zajmowali się innymi rzeczami, nie związanymi z daną sprawą. Praktycznie w ogóle nie było przypadków sugestii wręczenia prezentu bądź łapówki, które miałyby przyspieszyć załatwienie sprawy.

Ostatnie lata przyniosły, zdaniem badanych, nieznaczną poprawę sytuacji w polskich urzędach administracji rządowej. Wśród elementów, które uległy poprawie wskazuje się najczęściej na sposób obsługi klienta (jakość i sprawność obsługi). Klienci urzędów zauważają również wzrost kompetencji urzędników.

Urzędnicy administracji publicznej lokowani są jako zawód na dole drabiny prestiżu społecznego. Wśród wielu przykładów zawodów, do których ustosunkowywano się w badaniu, niżej od wysokiego urzędnika administracji rządowej oceniono tylko sprzedawcę w sklepie, księdza oraz polityka.

Za bardzo niską ocenę prestiżu społecznego urzędników w dużym stopniu odpowiada zapewne oddziaływanie w świadomości społecznej stereotypu urzędnika. Średnie oceny prestiżu społecznego tej grupy zawodowej są ściśle skorelowane z ocenami pracy oraz zaufaniem do urzędów administracji państwowej – im lepsze oceny oraz im większe zaufanie, tym wyższa pozycja urzędników na drabinie prestiżu społecznego. Innym problemem, który rzutuje na wizerunek urzędników jest bardzo częste utożsamianie ich z innymi grupami zawodowymi. Nie przypadkowo wynik oceny prestiżu urzędników jest bardzo zbliżony do wyniku prestiżu polityków. Myśląc o służbie cywilnej większość badanych nie rozgranicza administracji od polityków, dlatego też dominujące oceny negatywne polityków, obserwowane również w wielu innych badaniach, obciążają na swój sposób oceny formułowane wobec administracji rządowej.

Niska ocena prestiżu społecznego urzędników nie przekłada się jednak na obniżoną aspiracyjność administracji rządowej. Zdaniem większości badanych (61%) administracja rządowa, to atrakcyjne miejsce pracy dla młodych ludzi. Jednocześnie, respondenci raczej doradzaliby niż odradzali podjęcie pracy w urzędzie, gdyby zostali poproszeni o radę przez swojego znajomego. Główne zalety pracy w administracji rządowej, zdaniem badanych, to przede wszystkim: stabilność oraz dobre zarobki.

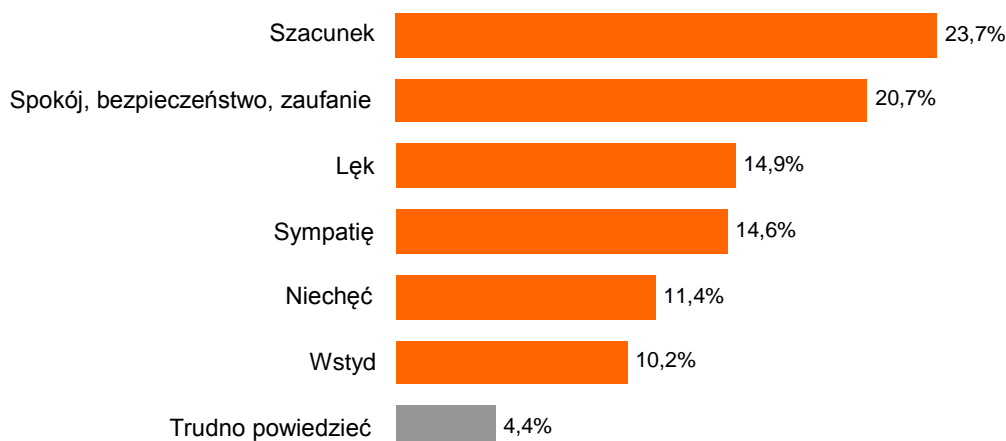
Niewiele osób zna zasady naboru pracowników do służby cywilnej. Powszechne jest jednak przekonanie, że możliwości zatrudnienia w administracji rządowej dla kogoś, kto chciałby tam podjąć pracę są trudne (35%), bądź bardzo trudne (36%). Rezultat ten wynika z oceny świadczącej o istnieniu nepotyzmu w środowisku urzędników – zdaniem dwóch trzecich badanych (66%) urzędnicy w Polsce obsadzają w urzędach swoich krewnych lub znajomych, a 77% osób jest przekonana, że podjęcie pracy w urzędzie jest niemożliwe bez posiadania protekcji. Tylko 16% badanych uważa, że aby pracować w urzędzie wystarczy posiadać niezbędne do tego kwalifikacje.

III. Postawy wobec państwa

3.1 Identyfikacja z państwem

Myśli o Polsce wzbudzają na ogół pozytywne uczucia. Blisko jedna czwarta badanych myśląc o naszym kraju czuje szacunek (24%), jedna piąta spokój, bezpieczeństwo i zaufanie (21%), a 15% badanych myśląc o Polsce czuje sympatię. Uczucia negatywne towarzyszą nieco ponad jednej trzeciej badanych (37%).

Wyk. 1 Proszę powiedzieć co przede wszystkim czuje Pan/i myśląc o naszym państwie?

N=1003

Najmniej sympatii i wysoki poziom niechęci odczuwają do państwa osoby bezrobotne. Stosunkowo wyższy niż inne grupy poziom niechęci deklarują również osoby młode i z wykształceniem podstawowym. Z kolei uczucie lęku, częściej niż innym badanym towarzyszy osobom zatrudnionym w przedsiębiorstwach państwowych, a zwłaszcza w instytucjach sfery budżetowej. W przypadku tych ostatnich państwo wzbudza lęk wśród 26% osób, co jest wynikiem o 11 punktów procentowych wyższym niż wśród ogółu Polaków. Z drugiej strony jednak należy zauważyć, że osoby pracujące w tzw. budżetówce czują też do państwa najwięcej sympatii. Uczucia tych osób można zatem określić jako ambiwalentne. Co ciekawe, relatywnie największy szacunek do państwa odczuwają osoby zatrudnione w przedsiębiorstwach prywatnych. Wysoki szacunek do państwa deklarują również osoby najwięcej zarabiające oraz badani zajmujący się domem.

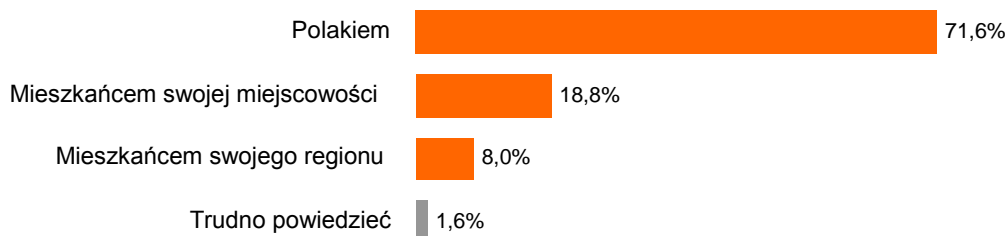
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Tożsamość narodowa ma dla badanych znacznie większe znaczenie niż tożsamość lokalna. 72% respondentów deklaruje, że czuje się przede wszystkim Polakiem lub Polką. Mieszkańcem swojej miejscowości czuje się co piąty badany (19%), a z regionem identyfikuje się 8%.

Identyfikacja z państwem jest silnie skorelowana z wiekiem badanych – im starsi respondenci, tym częściej identyfikują się z państwem, najmłodsi badani częściej niż pozostali natomiast identyfikują się ze swoim regionem.

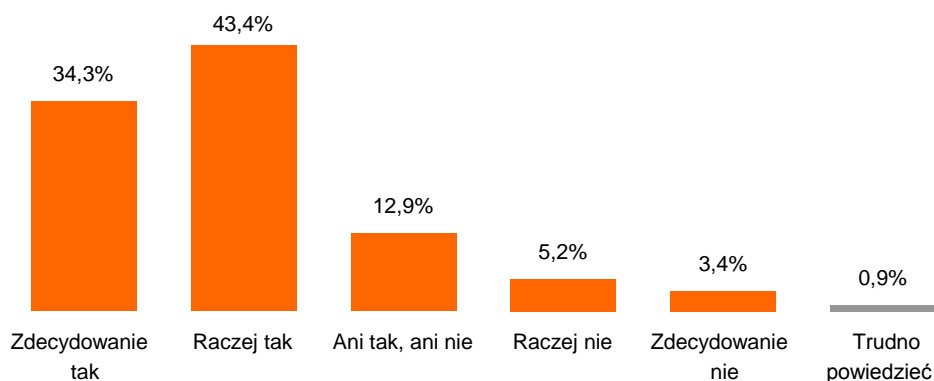
Wyk. 2 Proszę powiedzieć czy czuje się Pan/i przede wszystkim:

N=1003

Ponad trzy czwarte badanych czuje się dumna z bycia Polakiem (78%). Brak dumy z przynależności narodowej deklaruje 9% respondentów. Stosunkowo najmniej dumni są najmłodsi badani oraz bezrobotni, a najbardziej osoby starsze i z niższym wykształceniem. Kolejne pytania dadzą szczegółową odpowiedź, jakich kwestii dotyczy to uczucie.

Wyk. 3 Czy jest Pan/i dumny/a z bycia Polakiem?

N=1003

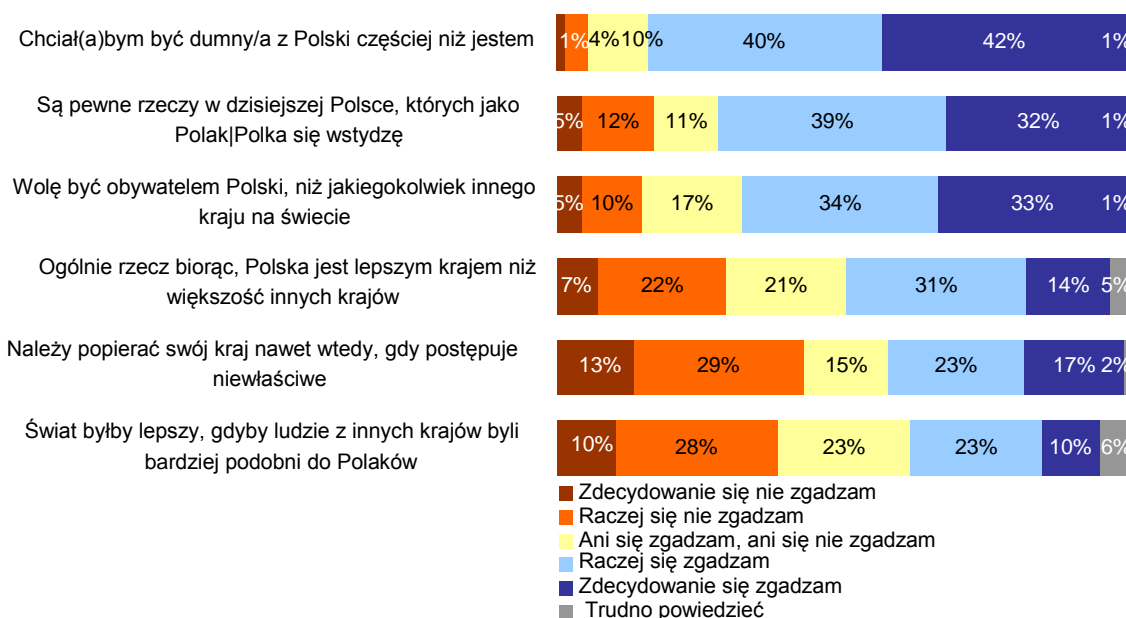

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Duma z przynależności narodowej nie oznacza bezkrytycznej oceny kraju – 82% badanych chciałoby być dumnymi z Polski częściej niż są, a 71% ankietowanych dostrzega aspekty polskiej rzeczywistości, których się wstydzą. Badani są również podzieleni w kwestii lojalności wobec swego kraju w sytuacji, gdy postępuje on niewłaściwie – bezwarunkowe poparcie kraju deklaruje 40% badanych, podobny odsetek jest przeciwny takiej postawie. 67% badanych woli być obywatelami Polski niż jakiegokolwiek innego kraju na świecie. Prawie połowa (45%) deklaruje, że Polska jest lepsza od większości innych krajów, a 33% uważa, że na świecie byłoby lepiej, gdyby inni ludzie byli bardziej podobni do Polaków.

Wyk. 4 W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza z następującymi stwierdzeniami?

N=1003

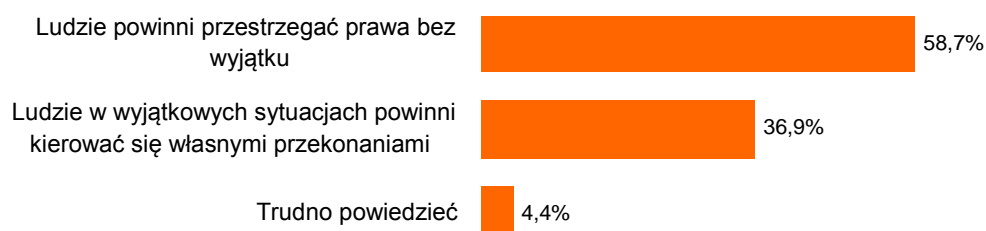
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Większość badanych można uznać za zwolenników legalizmu prawnego. 59% respondentów sądzi, że ustanowione prawo powinno być przestrzegane bez względu na okoliczności. Możliwość wyboru postępowania według własnego sumienia w sytuacji konfliktu między prawem a przekonaniami jest postulowana przez 37% badanych.

Rezultat ten można potraktować jako wskaźnik zaufania do istniejącego porządku prawnego i słuszności jego rozstrzygnięć. Polacy doceniają rolę prawa w organizowaniu życia społecznego i nie widzą powodów, dla których mieliby je łamać.

Wyk. 5 Ogólnie rzecz biorąc, czy uważa Pan/i, że ludzie powinni przestrzegać prawa bez wyjątku, czy też są takie sytuacje, w których ludzie powinni kierować się własnymi przekonaniami, nawet jeśli oznacza to łamanie prawa?

N=1003

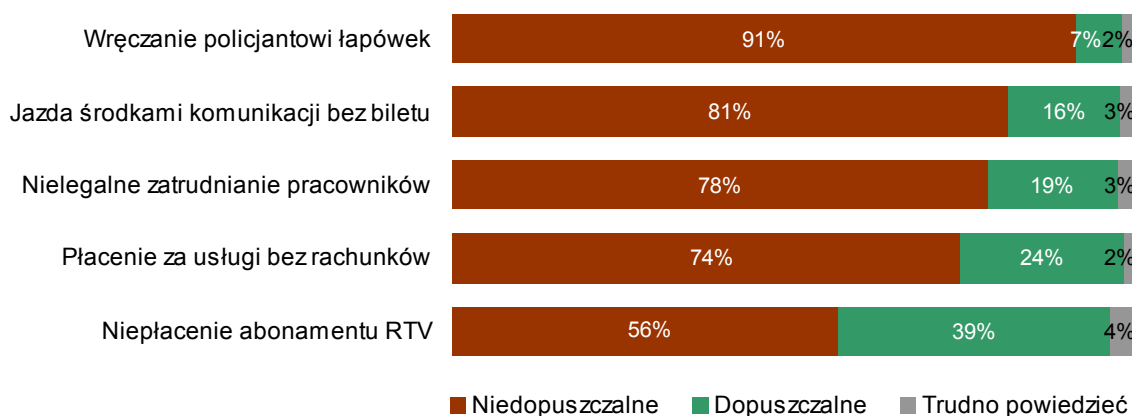
Na podejście do przestrzegania prawa największy wpływ ma wiek badanych – im starsi respondenci, tym ich stosunek do przestrzegania prawa jest bardziej rygorystyczny. Osoby najmłodsze (18-24 lata) są pod tym względem najbardziej podzielone – 48% z nich uważa, że prawa należy przestrzegać bez wyjątku, a 47% dopuszcza wyjątki. Podobny stopień kontrowersji występuje w grupie badanych zarabiających poniżej 750 złotych.

Jedną z najlepszych metod zrozumienia rzeczywistego stosunku do kwestii legalizmu jest zbadanie akceptacji mniej poważnych form łamania istniejących przepisów. Badani w ogromnej większości sprzeciwiają się działaniom takim jak wręczanie łapówek (91%), jazda środkami komunikacji bez biletu (81%), nielegalne zatrudnianie pracowników (78%), czy też płacenie za usługi bez rachunków (74%). Relatywnie najwięcej osób uważa jako dopuszczalne niepłacenie abonamentu RTV (39%). Ostrożniejsi w formułowaniu kategoriycznych sądów są osoby z najmłodszej grupy wiekowej oraz osoby lepiej wykształcone.

Brak akceptacji dla drobnego łamania przepisów koreluje z pozytywnymi ocenami państwa i jego urzędów. Należy jednak pamiętać o metodologicznym problemie różnicy między realnym zachowaniem a chęcią dobrej autoprezentacji.

Wyk. 6 Czy Pana/i zdaniem dopuszczalne jest:

N=1003

3.2 Oczekiwania wobec państwa

W ideologicznym sporze pomiędzy zwolennikami państwa-minimum, a państwa opiekuńczego, zdecydowana większość badanych opowiedziałaby się po stronie tych ostatnich. Badani oczekują od państwa bardzo wiele, często nie zauważając braku możliwości realizacji swoich postulatów w obrębie istniejącego porządku prawnego, wolnego rynku, uczestnictwa w międzynarodowych organizacjach (takich jak Unia Europejska) lub ograniczeń ekonomicznych.

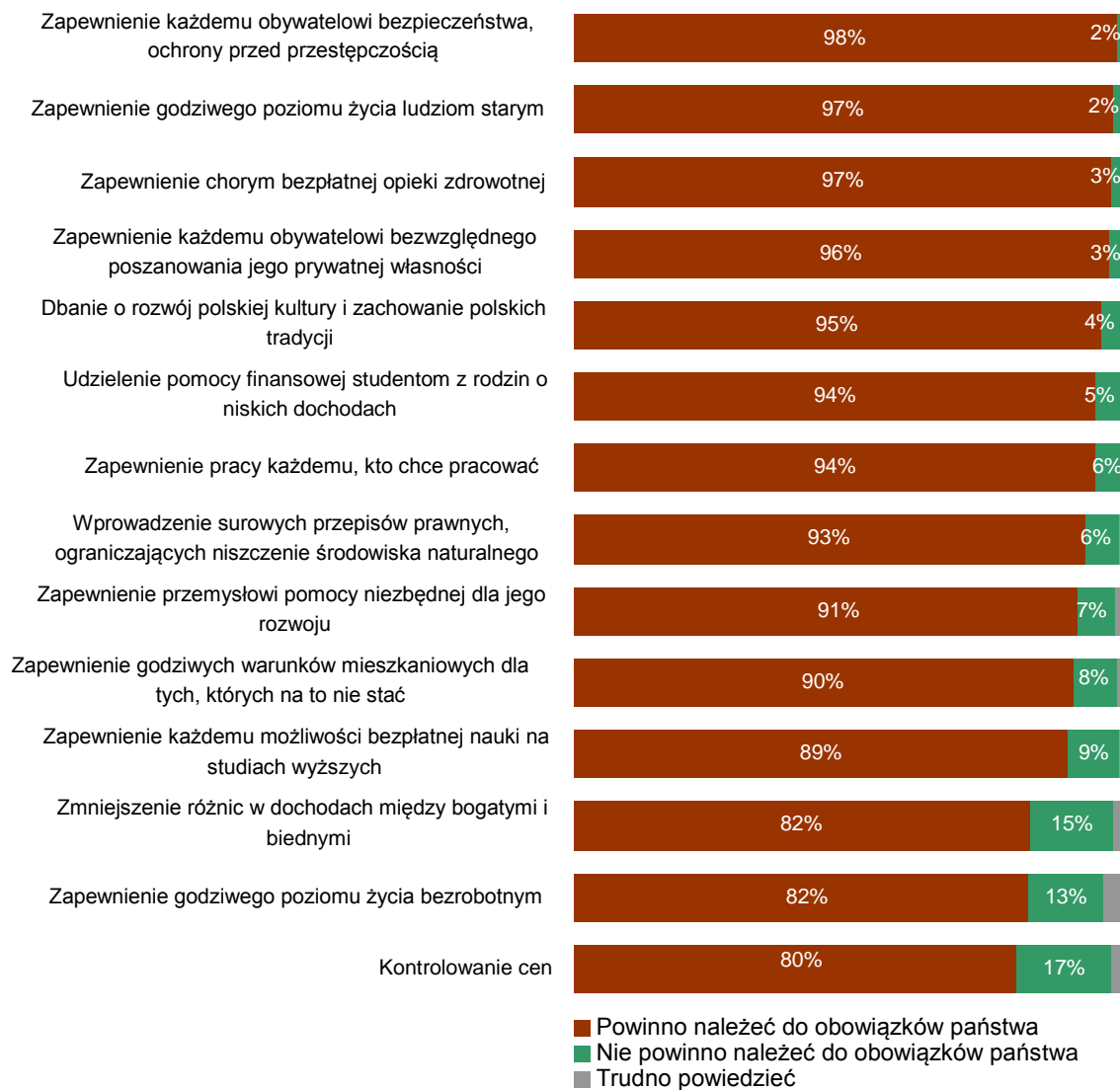
Pod tym względem poszczególne kategorie demograficzne nie różnią się od siebie, osoby wykształcone i dobrze zarabiające oczekują od państwa tego samego, co uboższe grupy społeczne. Podobne oczekiwania przejawiają również najmłodsi ankietowani.

Prawie 100% badanych wymaga od państwa zapewnienia bezpieczeństwa, rozumianego zarówno jako ochrony przed przestępczością (98%), jak i świadczeń socjalnych, np. bezpłatnej opieki zdrowotnej (97%). 94% respondentów sądzi, że państwo powinno zapewnić możliwość pracy każdemu chcącemu ją podjąć, a 80% chciałoby nawet, żeby kontrolowało ceny (73% w grupie najlepiej wykształconych).

Zwraca uwagę świadomość ekologiczna badanych – ponad 93% oczekuje surowych kar za niszczenie środowiska naturalnego. Badani spodziewają się od państwa również dbania o sferę symboliczną, krzewienia polskiej kultury i utrzymywania polskich tradycji (95%).

Wysokie, często wręcz wygórowane wymagania wobec państwa mogą rzutować na percepcję i ocenę urzędów oraz urzędników. Urzędnicy, jako przedstawiciele administracji państwowej, mogą być na swój sposób rozliczani z formułowanych wobec państwa roszczeń.

Wyk. 7 Czy Pana/i zdaniem do obowiązków państwa powinno należeć, czy też nie powinno należeć:

Pominięto odsetki dla odpowiedzi „trudno powiedzieć”; N=1003

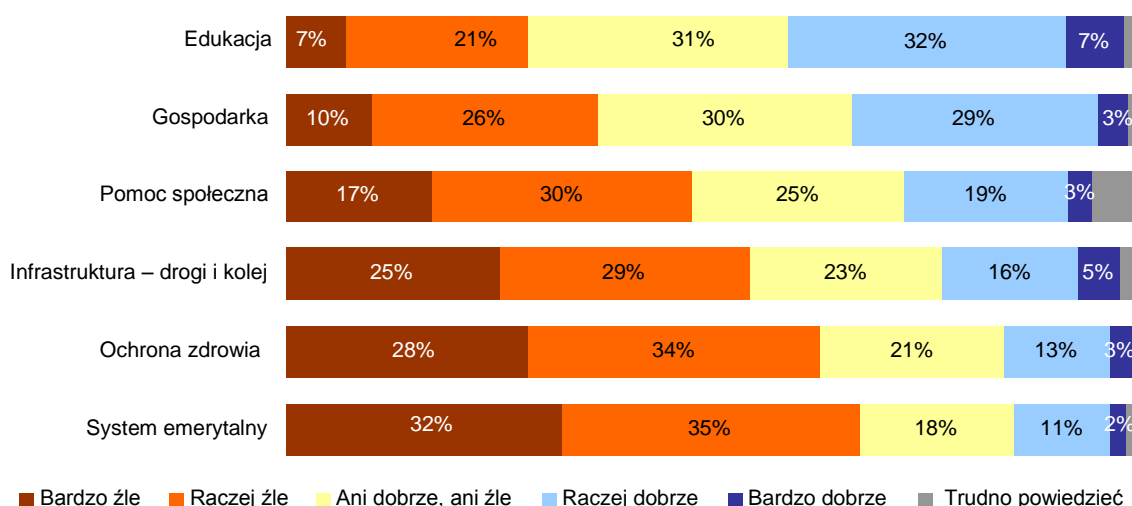

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Badani oceniali sposób, w jaki nasze państwo radzi sobie w różnych dziedzinach. Najmniejsze zadowolenie wzbudza funkcjonowanie systemu emerytalnego (67% niezadowolonych) oraz ochrony zdrowia (źle ocenianej przez 62% badanych). Niewiele lepiej przedstawia się obszar infrastruktury krytykowany przez ponad połowę respondentów (54%). Funkcjonowanie pomocy społecznej źle ocenia 47% badanych. Relatywnie najlepiej oceniane są gospodarka i edukacja (odpowiednio 32% i 39% pozytywnych ocen). Uwagę zwraca, że najbardziej negatywnie oceniane są kwestie mające związek z, niezwykle istotnym dla badanych, poczuciem bezpieczeństwa.

Wyk. 8 Jak Pan/i ocenia sposób, w jaki nasze państwo radzi sobie w następujących dziedzinach:

Pominięto odsetki dla odpowiedzi „trudno powiedzieć”; N=1003

Najgorzej poszczególne dziedziny funkcjonowania państwa są oceniane przez osoby pozostające w prawdopodobnie najgorszej sytuacji życiowej: mające podstawowe wykształcenie, najmniej zarabiające lub bezrobotne. Osoby z wyższym wykształceniem relatywnie nisko oceniają z kolei polski system edukacji. Co ciekawe, najstarsi badani stosunkowo najwyżej – chociaż nadal źle – oceniają system emerytalny w porównaniu do pozostałych grup wiekowych.

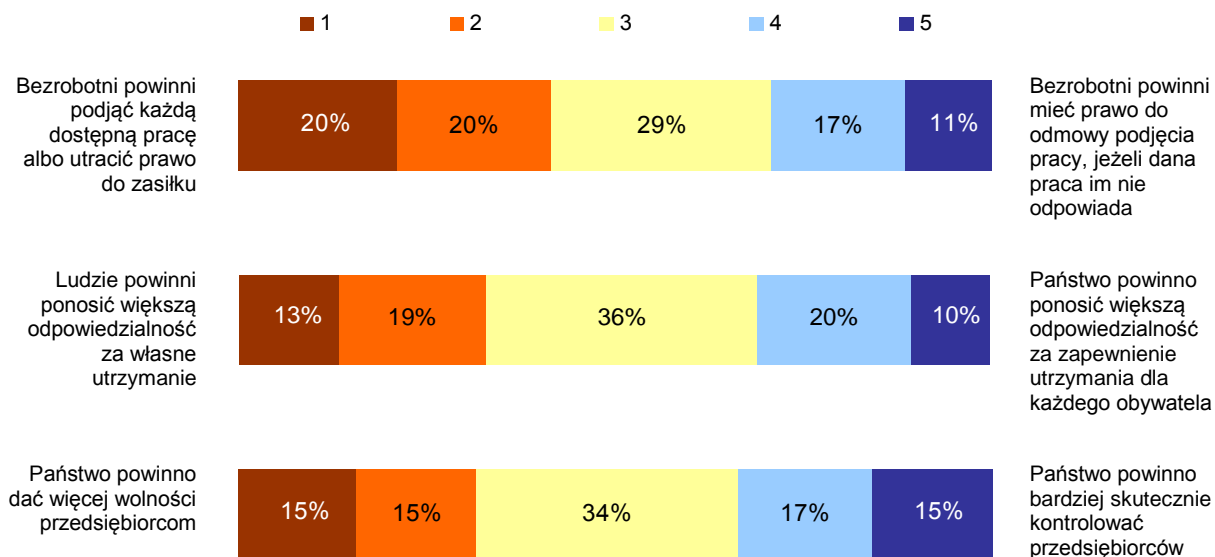
40% badanych twierdzi, że bezrobotni powinni podjąć każdą możliwą pracę lub utracić zasiłek. Przeciwnego zdania jest 29% respondentów. Szczególnie przekonani o wartości możliwości wyboru są sami bezrobotni.

Podobnie wyglądają proporcje osób postulujących większą aktywność państwa w utrzymaniu każdego obywatela (30%) i zgadzających się ze stwierdzeniem, że istotna jest własna aktywność w celu zapewnienia sobie utrzymania (32%). Osoby bezrobotne, z podstawowym wykształceniem i najmniej zarabiające najbardziej chciałyby zwiększonej opieki państwa. Co ciekawe, również najmłodszy badani raczej zgadzają się pod tym względem z wyżej wymienionymi grupami. Najmniej zainteresowane zwiększoną aktywnością państwa w tym zakresie są, co nie może dziwić, osoby najwięcej zarabiające.

32% badanych uważa, że państwo powinno bardziej kontrolować przedsiębiorców, natomiast 30% opowiada się za zwiększeniem wolności dla biznesu. Drugą z wymienionych opcji popierają szczególnie osoby pracujące. Większą kontrolę biznesu postulują bezrobotni, mało zarabiający oraz słabo wykształceni ankietowani. Brak zdecydowanego zdania w powyższych kwestiach przejawia jedna trzecia respondentów.

Powyższe rezultaty mogą świadczyć o tendencji do obarczania czynników zewnętrznych, takich jak słaba aktywność państwa w obszarze rozmaitych świadczeń socjalnych, winą za niekorzystną sytuację życiową oraz różnice w poziomie życia między warstwami społecznymi.

Wyk. 9 Przeczytam teraz Panu/i pary różnych stwierdzeń. Proszę powiedzieć, które ze stwierdzeń w każdej parze i w jakim stopniu jest bliższe Pana/i opinii?

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”; N=1003

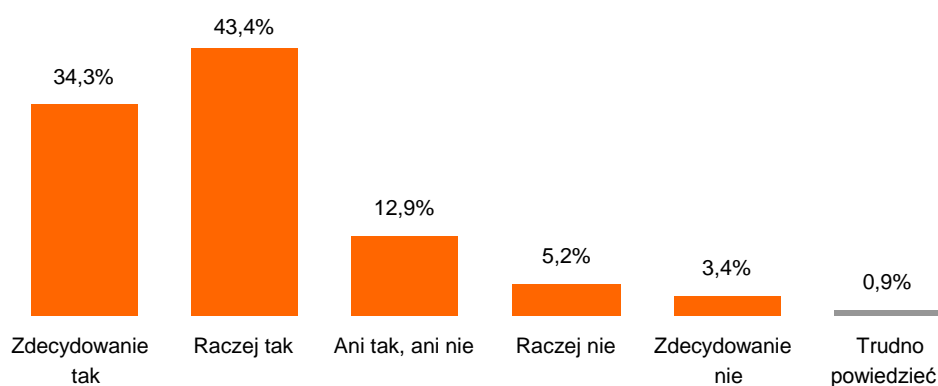
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

3.3 Zakres ingerencji państwa w życie obywateli

Wolność od ingerencji państwa w sferę prywatną jest ważną wartością dla zdecydowanej większości Polaków (78%). Jedynie 9% przyznaje państwu możliwość wtrącania się w życie jego obywateli. 13% badanych nie potrafi udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Można pokusić się o stwierdzenie, że badani, skłonni do przestrzegania prawa bez względu na okoliczności, oczekują niejako „w zamian” wolności w sferach nie będących regulowanych przez państwo.

Wyk. 10 Proszę powiedzieć czy zgadza się Pan/i czy też nie zgadza z następującym zdaniem: państwo nie powinno wtrącać się w to, co robią obywatele, o ile nie łamią oni prawa?

N=1003

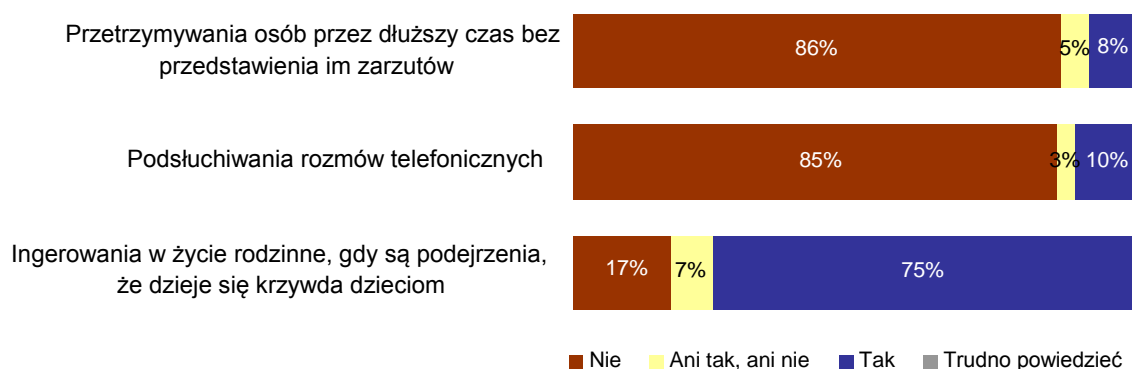
Bardziej „liberalne” podejście cechuje osoby osiągające najwyższe dochody. Badani o najniższych dochodach, częściej niż inni respondenci, akceptują ingerencję za strony państwa. Istnienie sfery wolności jest również ważniejsze dla osób młodszych niż starszych – w grupie najmłodszych badanych jedynie co dziesiąty nie zgadza się z tezą postawioną w pytaniu, w grupie osób najstarszych nie zgadza się co piąty badany.

Możliwość wystąpienia zagrożeń nie wpływa na zapominanie przez badanych o ich prawach. Badani oczekują zapewnienia przez państwo bezpieczeństwa, jednak nie za wszelką cenę. Poczucie bezpieczeństwa ma być gwarantowane za pomocą metod nie naruszających dobra jednostki ani jej prywatności. 86% badanych nie zgadza się na to, aby państwo mogło przetrzymywać kogokolwiek przez dłuższy czas bez postawienia mu zarzutów. Tyle samo badanych nie uważa możliwości stosowania podsłuchów za dopuszczalne „mniejsze zło”.

Trzy czwarte respondentów uważa, że życie rodzinne przestaje być sferą prywatną, kiedy zachodzi podejrzenie – będące warunkiem wystarczającym, bez potrzeby istnienia dowodów – że w rodzinie wyrządzana jest krzywda dzieciom. Zdaniem respondentów państwo powinno wtedy zdecydowanie reagować. Przeciwnego zdania jest 17% badanych.

Wyk. 11 Czy Pana/i zdaniem, aby zapobiegać różnym niebezpieczeństwom, władze w naszym kraju powinny mieć możliwość:

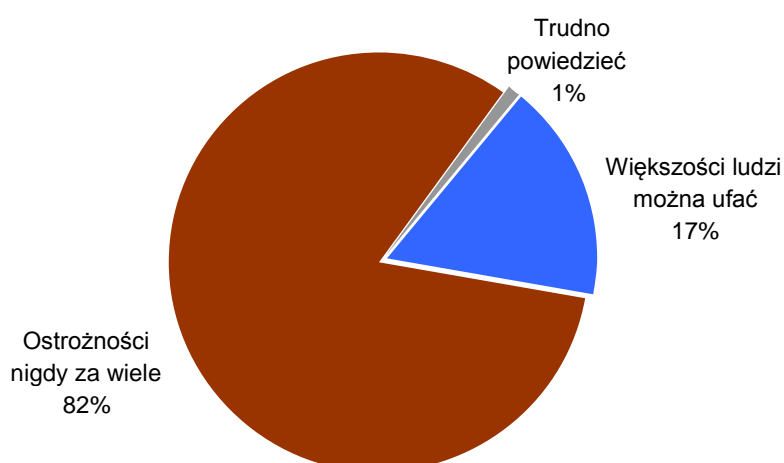
Pominięto odsetki dla odpowiedzi „trudno powiedzieć”; N=1003

3.4 Państwo a społeczeństwo obywatelskie

Ponad 80% badanych uważa, że w kontaktach z innymi ludźmi powinno się zachować ostrożność. Bardziej ufny postawę w relacjach interpersonalnych deklaruje 17% ankietowanych.

Wyniki badań pokazują, że niski stopień zaufania społecznego może przekładać się na niewielki stopień zaufania wobec administracji państwowej – będącej w istocie zespołem osób delegowanych m.in. do sprawnego załatwiania spraw obywateli. Jak pokazały poprzednie pytania, badani oczekują od państwa bardzo dużo i najczęściej wyrażają niezadowolenie z jakości jego usług. Niespełnione oczekiwania mogą pogłębiać tylko spadek zaufania do linii „pierwszego kontaktu” z państwem, czyli kadry urzędniczej.

Wyk. 12 Ogólnie rzecz biorąc, czy uważa Pan/i, że można ufać większości ludzi, czy też sądzi Pan/i, że w postępowaniu z ludźmi ostrożności nigdy za wiele?

N=1003

Zaufanie społeczne w największym stopniu, jak się okazuje, determinuje pozycja materialna badanych. Osoby najlepiej sytuowane trzykrotnie częściej niż osoby osiągające najniższe dochody wykazują wobec innych ufny postawę – odpowiedzi „większości ludzi można ufać” (odpowiednio: 28% i 9%).

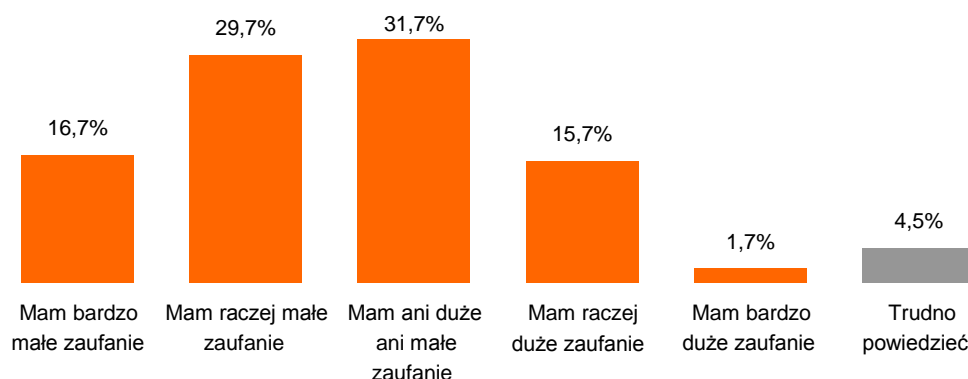

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Również organizacje pozarządowe nie cieszą się wysokim zaufaniem badanych. Blisko połowa Polaków (46%) deklaruje małe zaufanie do tego rodzaju organizacji. Duży stopień zaufania deklaruje niespełna jedna piąta badanych (17%).

Wyk. 13 W jakim stopniu, ogólnie rzecz biorąc, ufa Pan/i organizacjom pozarządowym?

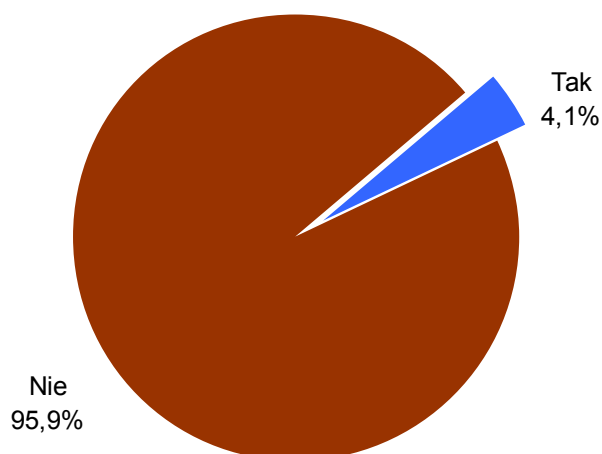

N=1003

Wynikiem braku zaufania do organizacji pozarządowych może być stosunkowo mała wiedza na temat ich celów i sposobu działania. Hipotezę tę mogą potwierdzać odpowiedzi na kolejne pytanie świadczące o bardzo małej aktywności Polaków w działalności społecznej. Organizacje pozarządowe wymagają od swoich członków zaangażowania i aktywności na rzecz wspólnego dobra. Rezultaty przytaczane wcześniej potwierdzają natomiast, że Polacy to od państwa oczekują organizowania życia społecznego i dostarczania niezbędnej pomocy. Brak wiedzy połączony z roszczeniową postawą wobec instytucji państwowych mogą stanowić istotne przyczyny niewielkiej chęci działania w organizacjach pozarządowych, uznawanie ich za organizacje wkraczające w obowiązki państwa i w efekcie brak zaufania do nich. Nie bez znaczenia może być również znacznie częstsze identyfikowanie się badanych z Polską jako całością, niż z ich „małymi ojczyznami”. Idea stojąca za organizacjami pozarządowymi zakłada pewną decentralizację działań społecznych, a badani wiążą ją raczej ze skalą makro, czyli państwem.

Zdecydowana większość badanych nie należy do żadnych organizacji lub stowarzyszeń (96%).

Wyk. 14 Czy jest Pan/i członkiem jakichś organizacji, stowarzyszeń?

N=1003

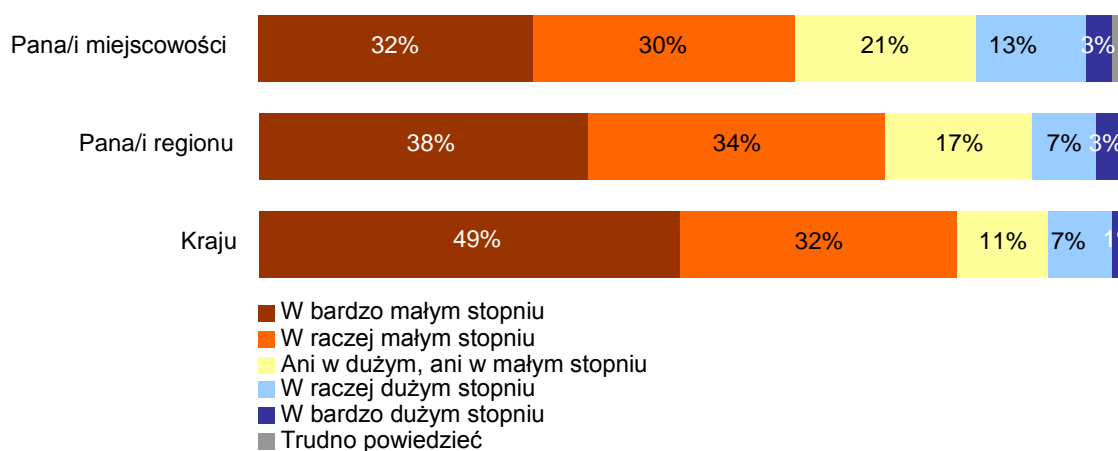
Na przynależność do organizacji lub stowarzyszeń największy wpływ ma wykształcenie badanych. Odsetek osób, które udzielają się społecznie jest relatywnie najwyższy wśród osób posiadających wyższe wykształcenie (12%).

Badani są przekonani, że nie mają wpływu na sprawy większych skupisk społecznych w których żyją. 81% respondentów uważa, że w małym lub bardzo małym stopniu może wpłynąć na sprawy kraju. 72% nie wierzy w możliwość wpływania na kwestie dotyczące regionu. Osoby z wyższym wykształceniem uważają, że mają większy wpływ na sprawy regionu niż pozostali – poczucie to deklaruje 17% ankietowanych absolwentów wyższych uczelni. Poczucie posiadania największego wpływu wiąże się ze sprawami miejscowości badanych, jednak nawet w tym obszarze jedynie co ósmy respondent (13%) uważa go za znaczący. Również w tej kategorii osoby cechujące się lepszym wykształceniem (co najmniej średnim) deklarują większy wpływ na sprawy lokalne.

Co ciekawe, poczucie wpływu na sprawy swojej miejscowości jest niezależne od wielkości miejscowości. Bez względu na to, czy na pytanie odpowiada mieszkaniec wsi czy mieszkaniec dużej aglomeracji miejskiej, wiara w możliwość wpływania na sprawy miejscowości zamieszkania jest podobnie mała.

Wyk. 15 W jakim stopniu, Pana/i zdaniem, ludzie tacy jak Pan/i mają wpływ na sprawy:

N=1003

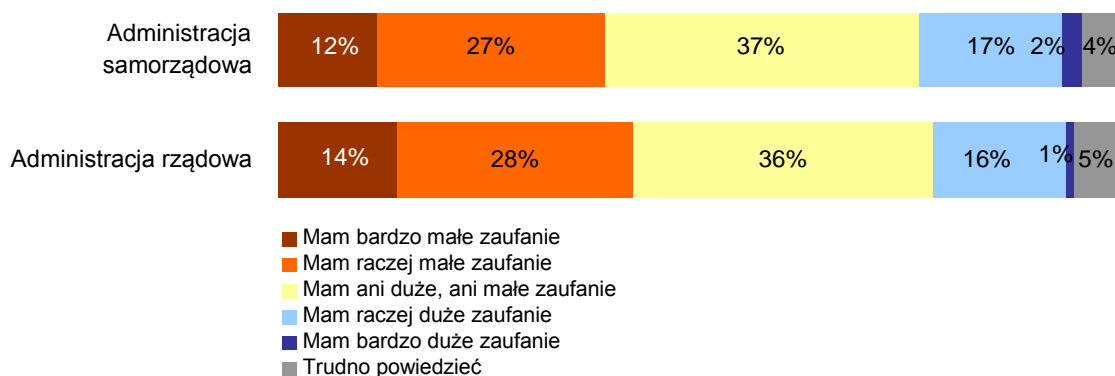

IV. Postawy wobec urzędów i urzędników

4.1 Zaufanie do administracji rządowej i samorządowej

Duża grupa Polaków nie potrafi jednoznacznie określić czy urzędy administracji rządowej i samorządowej są instytucjami godnymi zaufania. Przeszło jedna trzecia badanych prezentuje podejście neutralne – w przypadku administracji samorządowej jest to 37% wskazań, dla administracji rządowej – 36%. Uzyskane oceny są porównywalne, co może sugerować, że respondenci nie potrafią rozgraniczyć wspomnianych administracji lub utożsamiają je ze sobą. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że odpowiedzi sugerujących niewielkie i małe zaufanie jest dwukrotnie więcej niż tych wskazujących na raczej duże i bardzo duże zaufanie respondentów.

Wyk. 16 Jakie ma Pan/i zaufanie do urzędów administracji rządowej / samorządowej?

N=1003

Najmniejsze zaufanie do administracji rządowej mają osoby bezrobotne, relatywnie największe natomiast osoby posiadające wyższe wykształcenie, mieszkające w największych miastach oraz pracownicy sfery budżetowej.

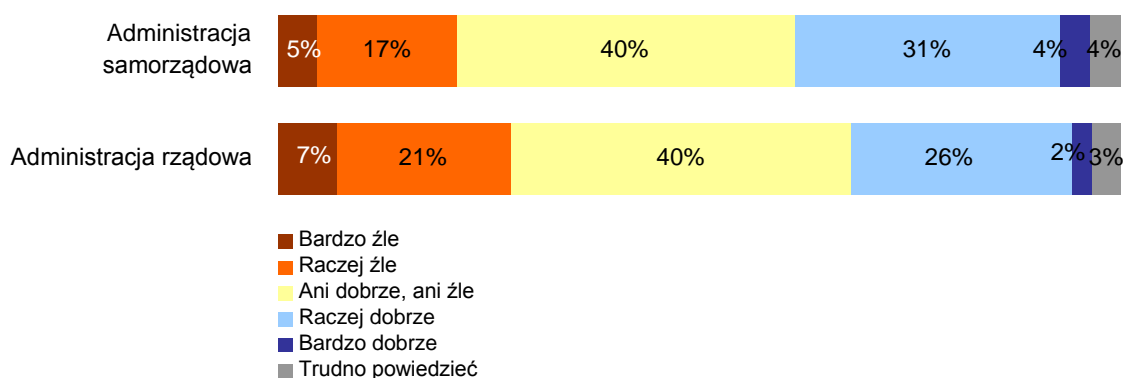

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Oceniając ogólną pracę urzędów respondenci również bardzo często wskazywali stanowisko neutralne – 40% badanych nie ocenia działań administracji ani pozytywnie, ani negatywnie. Przyglądając się wynikom bardziej dogłębnie można jednak zauważyć, że zaufanie społeczne do pracy urzędniczej rośnie wraz z wiekiem badanych. Najlepszą ocenę pracy urzędnicy otrzymali od respondentów powyżej 45 lat. Najniżej oceniają prace urzędów osoby bezrobotne.

Wyk. 17 Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan/i pracę:

N=1003

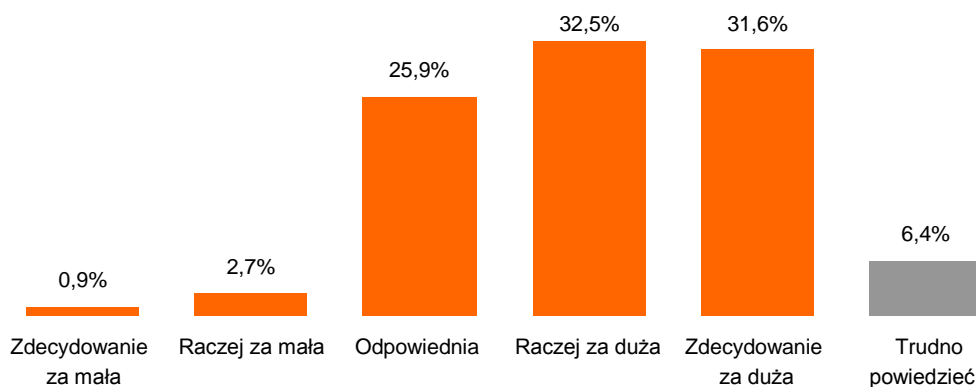
Podpierając się wynikami badań jakościowych powyższe dane mogą świadczyć o tym, że obywatele posiadają bardzo niewielką wiedzę dotyczącą funkcjonowania administracji rządowej i samorządowej. Jest im trudno ocenić pracę urzędów i urzędników, nie wiedzą bowiem czym dokładnie zajmują się wskazane instytucje.

4.2 Postawy wobec urzędów i urzędników

Dane przedstawione na poniższym wykresie przedstawiają ocenę aktualnego poziomu zatrudnienia w administracji rządowej. Zdecydowana większość respondentów (64%) wskazała, że zatrudnienie w administracji rządowej kształtuje się na zbyt wysokim poziomie. Jedynie jedna czwarta badanych (26%) uznała, że poziom zatrudnienia w administracji rządowej jest odpowiedni.

Wyk. 18 Jak Pan/i ocenia poziom zatrudnienia w administracji rządowej? Czy, Pana/i zdaniem, liczba urzędników w administracji rządowej jest:

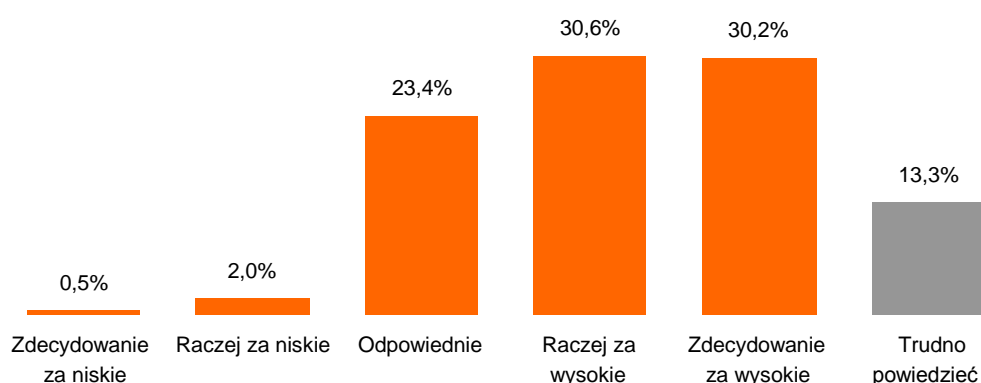
N=1003

Opinie świadczące o przeroście zatrudnienia w administracji rządowej częściej formułują mieszkańcy wsi i niewielkich miast oraz osoby bezrobotne. Co ciekawe, częściej od kobiet opinię taką formułują mężczyźni. Relatywnie rzadziej opinię taką podzielają osoby najmłodsze, w wieku od 18 do 24 lat.

Zdaniem zdecydowanej większości badanych (61%) wynagrodzenia urzędników pracujących w służbie cywilnej są zbyt wysokie. Jedynie co czwarty badany uznał, że poziom wynagrodzeń w administracji rządowej jest odpowiedni do wykonywanej pracy. Tylko 2% badanych oceniło poziom wynagrodzenia urzędników jako zbyt niski, a tylko 0,5% wskazało, że wynagrodzenia należało by zdecydowanie podnieść. 13% badanych nie umiało udzielić odpowiedzi na zadane pytanie.

Wyk. 19 A jak Pan/i ocenia poziom wynagrodzeń w administracji rządowej? Czy, Pana/i zdaniem, wynagrodzenia urzędników w administracji rządowej są:

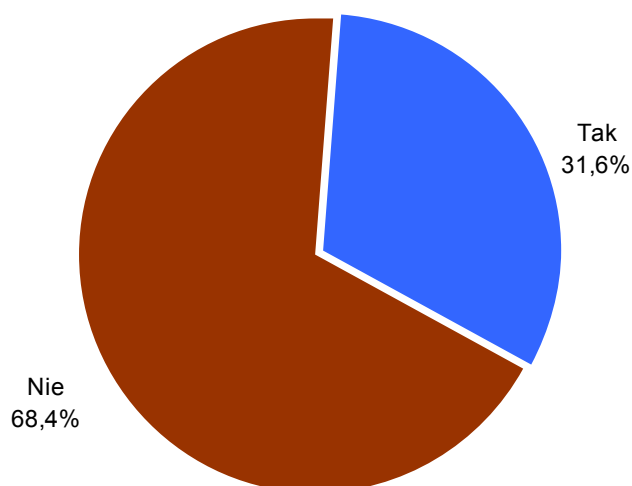
N=1003

Respondenci uważają zatem, że administracja rządowa jest nadmiernie rozbudowana. Badani oceniają, że ilość pracy jaką mają urzędy mogłaby być wykonywana przez mniejszą liczbę pracowników. Zdaniem respondentów za wykonywaną pracę urzędnicy otrzymują też zbyt wysokie wynagrodzenie. Zaprezentowana postawa ponownie przywodzi na myśl wniosek, że rozmówcy nie zdają sobie sprawy z tego jak działają urzędy oraz jakie są procedury urzędowe. Podpierając się wiedzą z badania jakościowego można stwierdzić, że opinie obywateli na temat urzędów i urzędników są powierzchowne i często oparte na stereotypie.

4.4 Ocena wykonywania zadań publicznych

Jedynie jedna trzecia respondentów załatwiała na przestrzeni ostatniego roku sprawę urzędową. Niemal dwie trzecie badanych nie odwiedziło podczas ostatniego roku żadnego urzędu.

Wyk. 20 Czy w tym roku załatwiał/a Pan/i jakieś konkretne sprawy w jakimkolwiek urzędzie?

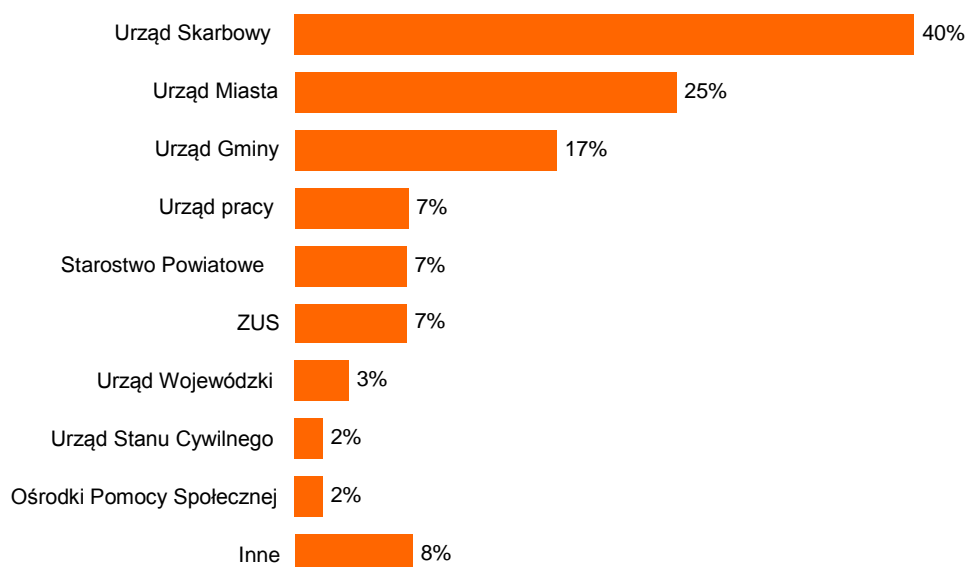
N=1003

Z badania wynika, że częściej sprawy urzędowe załatwiają mężczyźni i osoby z wyższym wykształceniem. Załatwianie urzędowych formalności najczęściej pochłania osoby bezrobotne lub zajmujące się gospodarstwem domowym. Najrzadziej urzędy odwiedzają osoby w wieku 60 i więcej lat. Częściej niż mieszkańcy wsi sprawy w urzędzie załatwiają ankietowani mieszkający w największych miastach. Częstotliwość kontaktów z urzędnikami może wpływać na fakt lepszego orientowania się przez wspomnianą grupę w realiach pracy urzędów. Dodatkowo, osoby posiadające wiedzę nt. korpusu służby cywilnej częściej, niż inni obywatele załatwiają sprawy urzędowe (39%). Przyczyną takiego stanu rzeczy może być kwestia rozeznania w procedurach urzędowych oraz wiedza o tym, co i gdzie można załatwić. Osoby posiadające wiedzę o korpusie służby cywilnej są bardziej świadome praw, obowiązków, przywilejów i formalności jakich obywatel musi dopełnić w urzędzie.

Najczęściej odwiedzanym urzędem jest Urząd Skarbowy, aż 40% tych badanych, którzy odwiedzili w ciągu roku jakiegokolwiek urząd, było właśnie w Urzędzie Skarbowym. Co czwarty badany w tym okresie był w Urzędzie Miasta. 17% badanych wskazało, że załatwiała formalności w Urzędzie Gminy. 7% respondentów odwiedziło Urząd Pracy – najwięcej na wsiach i w miastach od 100 do 499 tys. mieszkańców, Starostwo Powiatowe lub ZUS. 3% wskazań otrzymał Urząd Wojewódzki a po 2% Urzędy Stanu Cywilnego i Pomocy Społecznej.

Wyk. 21 W jakich urzędach załatwiał/a Pan/i sprawy?

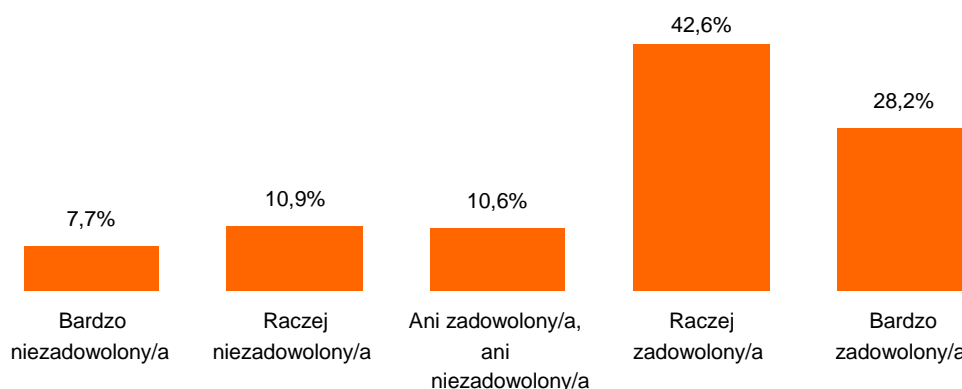

Osoby, które w ostatnim roku załatwiały sprawy w urzędzie. N=317

Pozytywną informacją wynikającą z przeprowadzonego badania jest fakt, że osoby, które były w ostatnim roku petentami urzędów są w znacznej większości (71%) zadowolone z jakości obsługi, z jaką się zetknęli. Prawie jedna trzecia respondentów wskazała odpowiedź „bardzo zadowolony”, a 43% wyraziło się o swojej wizycie w urzędzie pozytywnie. Jedynie 19% badanych wskazało, że po wizycie w urzędzie nie byli zadowoleni z jakości obsługi. Stosunkowo najmniej zadowolone z wizyty w urzędzie były osoby z podstawowym wykształceniem oraz zamieszkujące miasta liczące od 100 do 499 tys. ludności.

Wyk. 22 Czy był/a Pan/i zadowolony/a z tego, w jaki sposób został/a Pan/i wtedy obsłużony?

Osoby, które w ostatnim roku załatwiały sprawy w urzędzie. N=317

Szczegółowa ocena jakości obsługi wykazała, że większość badanych doceniała takie cechy jak kompetencja urzędników (83%), uprzejmość i życzliwość (81%), prawidłowość postępowania i rzetelność obsługi (81%) oraz sprawne załatwianie wszelkich formalności (71%). Badani doceniali również, że podczas obsługi urzędnicy nie byli zajęci innymi sprawami zawodowymi lub prywatnymi (75%), a także nie sugerowali wręczenia łapówki, by przyspieszyć proces załatwiania spraw urzędowych (95%). Pod względem powyższych kwestii relatywnie wyżej oceniają urzędników kobiety niż mężczyźni.

Wyk. 23 Czy urzędnicy obsługujący Pana/Panią podczas załatwiania tej sprawy:

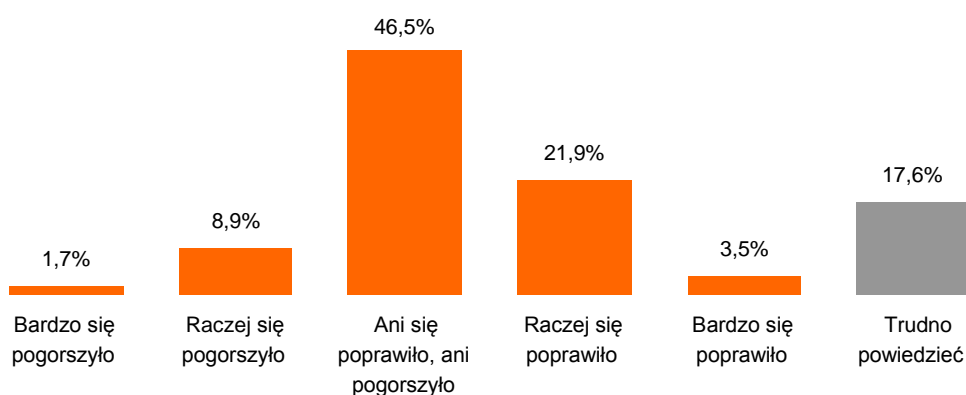

Osoby, które w ostatnim roku załatwiały sprawy w urzędzie. N=317

Niemal połowa badanych (47%) nie zauważyła zmian w polskich urzędach na przestrzeni ostatnich 5 lat. Dodatkowo blisko jedna piąta respondentów (18%) nie potrafiła odpowiedzieć na zadane pytanie (odpowiedzi „trudno powiedzieć”). Jedna czwarta Polaków przyznaje, że widzi zmianę na lepsze lub zdecydowaną poprawę w funkcjonowaniu polskich urzędów administracji państwowej.

Relatywnie najwięcej pozytywnych zmian zaobserwowali mieszkańcy największych miast.

Wyk. 24 Jak Pana/i zdaniem zmieniała się sytuacja w polskich urzędach administracji rządowej w ciągu ostatnich 5 lat? Czy zaobserwował/a poprawę czy też pogorszenie w pracy urzędów?

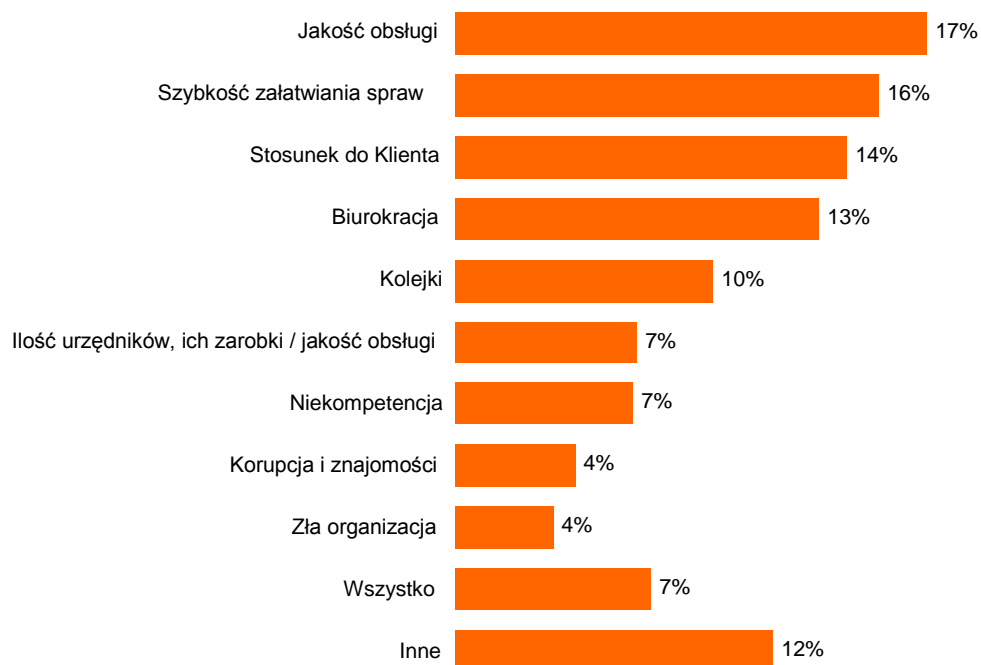
N=1003

Osoby, które zaobserwowały pogorszenie pracy urzędów zwracają uwagę na elementy związane z obsługą klienta. Podobne elementy, jak się okazało, były również traktowane jako przykład pozytywnych zjawisk w polskich urzędach.

Osoby krytycznie oceniające pracę urzędów zwracały najczęściej uwagę na jakość obsługi (17%), szybkość załatwiania spraw i kolejki (odpowiednio: 16% i 10%), stosunek do klienta (14%) oraz biurokrację (13%).

Wyk. 25 Co się pogorszyło?

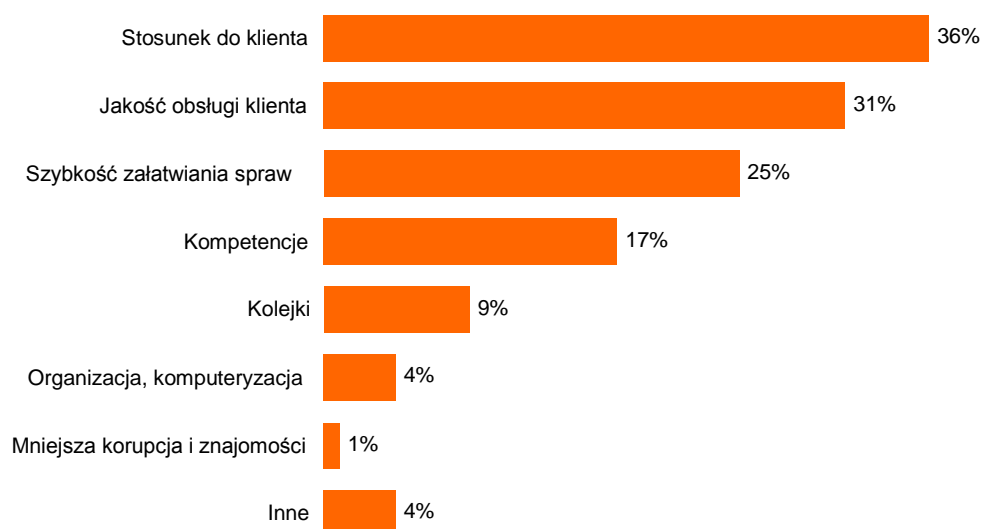

Osoby, które zaobserwowały pogorszenie pracy urzędów. N=117

Za pozytywne zmiany badani uznali odpowiedni stosunek do klienta (37%), podniesienie jakości obsługi (31%). Co czwarty badany docenił szybkość załatwiania spraw urzędniczych, Niemal co piąty respondent zwrócił uwagę na rosnące kompetencje urzędników. 9% badanych uznało, że pozytywną zmianą w wizerunku i pracy urzędów są zmniejszające się kolejki, a 4% zwróciło uwagę na komputeryzację procedur urzędowych.

Wyk. 26 Co się poprawiło?

Osoby, które zaobserwowały poprawę pracy urzędów. N=343

Przeciętny obywatel dość rzadko korzysta z usług urzędów administracji rządowej – najczęściej ma on do czynienia z Urzędem Skarbowym. Polacy do urzędów odnoszą się raczej niechętnie. Pomimo dość sceptycznej postawy respondenci zauważają, że na przestrzeni ostatnich kilku lat ogólny poziom obsługi w urzędach uległ poprawie. Badanie dowiodło, że większość respondentów dostrzega pozytywne zmiany w funkcjonowaniu urzędów, jakości obsługi i nastawieniu urzędników do pracy i klientów.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

4.5 Zasoby ludzkie i zdolności instytucjonalne

Pracę urzędników Polacy oceniają raczej pozytywnie. Większość badanych uważa, że urzędnicy są osobami kompetentnymi i odpowiednimi do wykonywania swojej pracy (54%). Dobrze oceniana jest również życzliwość urzędników w stosunku do interesantów (50%), sumienne i dokładne wykonywanie zadań (39%), rozwiązywanie spraw petenta (39%) i zaangażowanie w wykonywaną pracę (35%). Badani negatywnie ocenianą jednak sytuację, w której urzędnicy celowo przedłużają załatwienie danej sprawy urzędowej (aż 45% wskazań). Dużo negatywnych odpowiedzi uzyskały też odpowiedzi sugerujące, że pracownicy urzędów nie poświęcają wystarczająco dużo uwagi interesantom (39%) oraz, że pracownicy urzędów zwracają największą uwagę na własną wygodę w czasie wykonywania pracy zawodowej (36%).

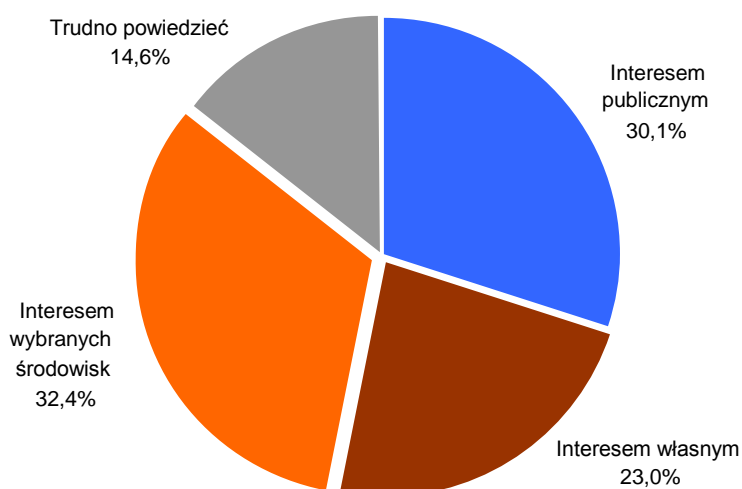
Wyk. 27 Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan/i pracę urzędników w Polsce? Czy urzędnicy na ogół:

N=1003

Niespełna jedna trzecia badanych jest zdania, że urzędnicy podejmując decyzje kierują się przede wszystkim interesem publicznym. Ponad połowa respondentów jest przekonana, że urzędnicy w swoich decyzjach biorą pod uwagę przede wszystkim interes własny, bądź interes wybranych środowisk (odpowiednio: 23% i 32%).

Wyk. 28 Czy Pana/i zdaniem urzędnicy podejmując decyzje kierują się przede wszystkim:

N=1003

Przekonanie o tym, że urzędnicy kierują się przede wszystkim interesem publicznym najrzadziej wyrażają osoby bezrobotne. Istotny wpływ na takie przekonanie ma wykształcenie badanych – im wyższe wykształcenie, tym częściej można spotkać się z taką opinią. Co ciekawe, przekonanie o kierowaniu się urzędników interesem publicznym najczęściej wyrażają mieszkańcy małych miast (20-99 tys. mieszkańców).

Większość respondentów uważa, że urzędy są nakierowane na rozwiązywanie problemów obywateli i sprawną obsługę klientów – łącznie pozytywnych odpowiedzi 54%. Przeciwnego zdania jest 23% badanych. W odniesieniu do innych kwestii opisujących pracę urzędów i urzędników opinie respondentów są mocno podzielone. Część badanych twierdzi, że klienci urzędów na ogół znają swoje prawa (43%), jednak znalazła się również duża grupa respondentów (38%) nie uznających tego stwierdzenia za prawdziwe. 41% respondentów uważa, że struktura urzędów oraz system informacji na ogół pozwalają na sprawne załatwianie spraw w urzędach, 30% nie potwierdza tej tezy. 38% badanych uznaje, że klienci urzędów wiedzą według jakich zasad podejmowane są decyzje urzędnicze, 37% uznaje, że nie posiada takiej wiedzy. 37% badanych twierdzi, że urzędnicy działają sprawnie i realizują swoje zadania szybko i terminowo, podczas gdy 38% badanych nie zgadza się z tym twierdzeniem. Interesujące, że najmłodszy ankietowany udzielają więcej negatywnych odpowiedzi na powyższe kwestie. Prawdopodobnie wiąże się to z faktem, że dopiero zaczynają załatwiać swoje sprawy w urzędach, z czym wiąże się brak doświadczenia w zakresie procedur i znajomości swoich praw.

Wyk. 29 Proszę powiedzieć czy zgadza się Pan/i, czy też nie zgadza z następującymi stwierdzeniami?

N=1003

Wizerunek administracji rządowej ulega w oczach badanych stopniowej poprawie. Pozytywna postawa wobec administracji nie jest jednak jeszcze postawą dominującą. Powyższe dane mogą dowodzić, że w opiniach respondentów ścierają się dwie skrajne postawy – pierwsza, negatywna, budowana na społecznym stereotypie urzędów i urzędników, druga bardziej pozytywna oparta na codziennym, indywidualnym doświadczeniu. Wyniki dowodzą, że zmiany, jakie wprowadzono na przestrzeni ostatnich lat w administracji są właściwe, a dalsze podnoszenie jakości obsługi klientów przyczyni się do lepszego postrzegania korpusu służby cywilnej wśród obywateli.

4.7 Prestiż społeczny urzędnika

Największym prestiżem społecznym cieszy się według Polaków zawód strażaka. Na dziesięciostopniowej skali oceny prestiżu zawód ten uzyskał średnią 8,21 punktu. Za prestiżowe respondenci uznali również zawody: profesora uniwersyteckiego, lekarza, żołnierza, górnika, sędziego, inżyniera oraz pielęgniarke. Wszystkie te zawody uzyskały powyżej 7 punktów. Nieco niżej oceniane zostały zawody takie jak nauczyciel, adwokat, przedsiębiorca, policjant, wykwalifikowany robotnik, rolnik, czy kierowca autobusu. Zawody te zyskały powyżej 6 punktów. Najniżej pod względem prestiżu ocenione zostały zawody: wysokiego urzędnika administracji państwowej, sprzedawcy sklepowego, urzędnika samorządowego, księdza, urzędnika administracji rządowej niższego szczebla. Otrzymały one powyżej 5 punktów. Za najmniej prestiżowy zawód respondenci uznali zawód polityka, który otrzymał jedynie 4,46 punktów.

Wyk. 30 Przeczytam teraz Panu/i listę różnych zawodów. Dla każdego z nich proszę powiedzieć, jak dużym szacunkiem i poważaniem cieszy się on, Pana/i zdaniem, wśród Polaków.

Średnia na skali: 1. Brak szacunku i poważania - 10. Bardzo duży szacunek i poważaniem

N=1003

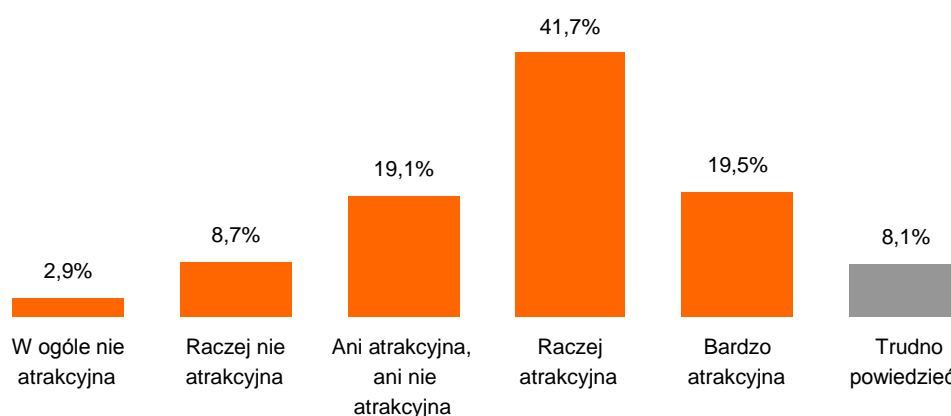
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Zdecydowana większość respondentów wskazała, że praca w administracji państwowej jest dla młodych ludzi atrakcyjna – 61%, z czego 20% respondentów oceniło taką ścieżkę kariery jako bardzo atrakcyjną. Niemal jedna piąta badanych oceniła taką pracę neutralnie. Jedyne nieco ponad 12% badanych stwierdziło, że praca w administracji nie jest atrakcyjna dla młodych ludzi.

Najmniej przekonani o atrakcyjności pracy w administracji rządowej są najmłodsi badani (18-24 lat). Za najbardziej atrakcyjną uważa ją z kolei najstarsza grupa badanych.

Wyk. 31 Jak Pana/i ocenia, w jakim stopniu atrakcyjna dla młodych ludzi w Polsce jest praca w administracji rządowej?

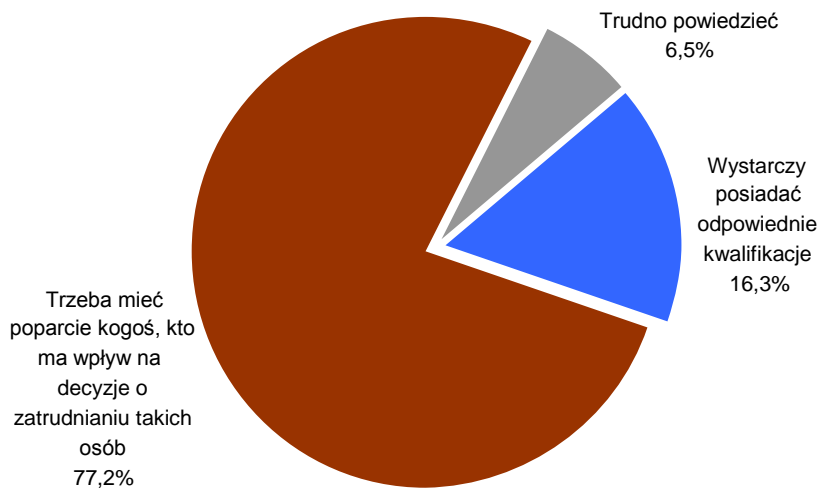

N=1003

W opinii znacznej większości Polaków podjęcie pracy w urzędzie wymaga odpowiednich znajomości (77% wskazań). Ich zdaniem o przyjęciu do pracy może decydować poparcie ze strony osób odpowiedzialnych za nabór w urzędach. Jedyne 16% badanych uważa, że do otrzymania pracy w administracji rządowej wystarczają odpowiednie kwalifikacje zawodowe. Posiadanie znajomości jako warunek dostania pracy w urzędzie najbardziej podkreślają osoby w średnim wieku i starsze oraz mieszkańcy mniejszych miejscowości, czyli jak pokazały poprzednie pytania mający mniejszy kontakt z urzędnikami (i prawdopodobnie znającymi mniej osób, które urzędnikami są lub zostały). Pokazuje to powolną, ale zauważalną zmianę pokoleniową w kwestii opinii o możliwości pracy na stanowisku urzędnika.

Wyk. 32 Czy Pana/i zdaniem chcąc podjąć pracę w urzędzie:

N=1003

Zawód urzędnika nie jest w społeczeństwie postrzegany jako zajęcie bardzo prestiżowe. Większość wskazanych w badaniu zawodów została przez respondentów oceniona wyżej niż praca urzędnika. Badani uznali jednak, że praca w administracji może być odpowiednim miejscem do rozpoczęcia kariery zawodowej. W społeczeństwie panuje przekonanie, że urzędnicy to zamknięta i homogeniczna grupa pracowników, która funkcjonuje dzięki układom i znajomościom, a w jej szeregi można się dostać jedynie „z polecenia”. Można wnioskować, że takie opinie na temat administracji znacznie wpływają na nie najwyższą ocenę prestiżu zawodowego tej grupy.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

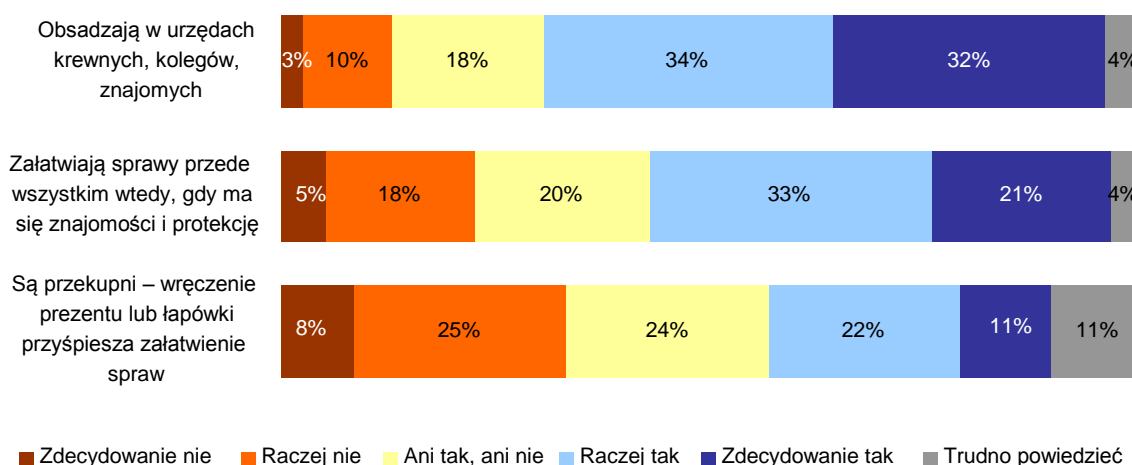
4.8 Kwestie etyczne

Wyniki badania pokazują, że respondenci nie są przekonani o niezależności i bezstronności pracy urzędników. Oceniając etyczną stronę postępowania urzędników 66% badanych wskazało, że urzędnicy obsadzają w urzędach krewnych i znajomych. Przeświadczenie to jest w opinii społecznej bardzo silne, kwestia ta pojawiła się w badaniu już wcześniej. Jedynie 13% respondentów twierdzi, że kumoterstwo i nepotyzm, to zjawiska nieobecne w administracji rządowej.

Kolejną niepokojącą kwestią, którą wskazali badani jest przekonanie o ułatwieniach w załatwianiu formalności urzędowych, gdy „ma się znajomości”. Aż 54% badanych uważa, że łatwiej załatwia się sprawy urzędowe, gdy jest się znajomym urzędnika. Być może opinia taka wiąże się z poczuciem pewności, jaką zyskuje petent udający się do zaprzyjaźnionego urzędnika. Należy pamiętać, że załatwianie urzędowych formalności, podobnie jak sama wizyta w urzędzie, są dla przeciętnego obywatela bardzo stresujące. Znajomy urzędnik daje poczucie bezpieczeństwa, petent wie, że otrzyma odpowiednie wsparcie i uwagę, a także, że zostanie sprawnie i rzeczowo pokierowany przez zawiłe druki i formalności urzędowe.

Badani zostali zapytani również o kwestię przekupności urzędników. W tym wypadku ocena respondentów była nieco bardziej pozytywna, co prawda 33% badanych uważa, że takie zjawiska mają miejsce, jednak dokładnie tyle samo respondentów jest przeciwnego zdania. Po raz kolejny okazuje się, że mieszkańcy największych miast, mający najczęstszy kontakt z urzędnikami i wyrażający generalnie lepszą opinię na temat funkcjonowania urzędów, oceniają je wyżej również pod względem ich etyczności.

Wyk. 33 Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan/i pracę urzędników w Polsce? Czy urzędnicy na ogół:

N=1003

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

V. Postawy wobec służby cywilnej

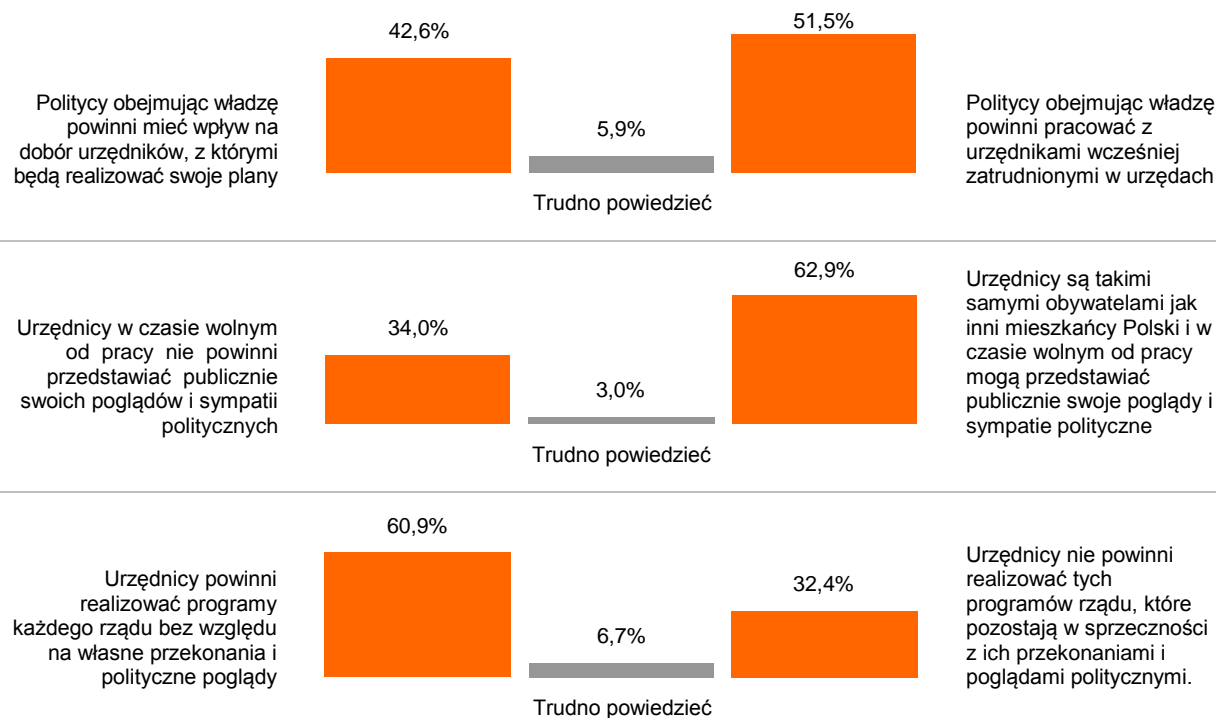
5.1 Akceptacja zasad i wartości służby cywilnej

Nieco ponad połowa badanych opowiada się za tym, aby politycy obejmując władzę pracowali z urzędnikami dotychczas zatrudnionymi w urzędach. Urzędnicy ci, zdaniem większości, powinni realizować programy rządu bez względu na własne przekonania i poglądy polityczne. Z drugiej jednak strony, spora grupa respondentów (43%) dopuszcza sytuacje, w których politycy mogliby wpływać na dobór, a więc też zmianę urzędników, z którymi chcieliby realizować swoje plany.

Blisko dwie trzecie osób nie widzi niczego niewłaściwego w tym, aby urzędnicy – tak jak inni obywatele – mogli swobodnie wyrażać własne poglądy polityczne w czasie wolnym od pracy. Wyniki wskazują, że w największym stopniu zasada neutralności akceptowana jest przez osoby z wyższym wykształceniem oraz badanych w średnim (35-44) wieku.

Wyk. 34 Przeczytam teraz Panu/i pary różnych stwierdzeń. Proszę powiedzieć, które ze stwierdzeń w każdej parze jest bliższe Pana/i opinii?

Zasada neutralności politycznej

N=1003

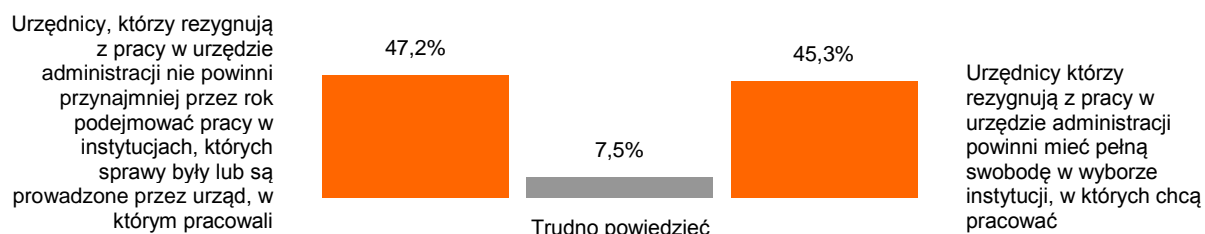
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Badanie wykazało polaryzację ocen odnoszących się do oczekiwanej bezstronności urzędników. Z jednej strony bowiem, 47% respondentów wyraża przekonanie, że urzędnicy, którzy rezygnują z pracy w urzędzie nie powinni podejmować pracy w instytucjach, których sprawy były prowadzone przez ich urząd. Z drugiej strony natomiast, niemal taki sam odsetek (45%) jest zdania, że urzędnicy w takiej sytuacji powinni mieć pełną swobodę w wyborze przyszłego miejsca pracy. Ponownie najwięcej osób akceptujących zasadę bezstronności znalazło się w grupie z wyższym wykształceniem (54%).

Wyk. 35 Przeczytam teraz Panu/i pary różnych stwierdzeń. Proszę powiedzieć, które ze stwierdzeń w każdej parze jest bliższe Pana/i opinii?

Zasada bezstronności

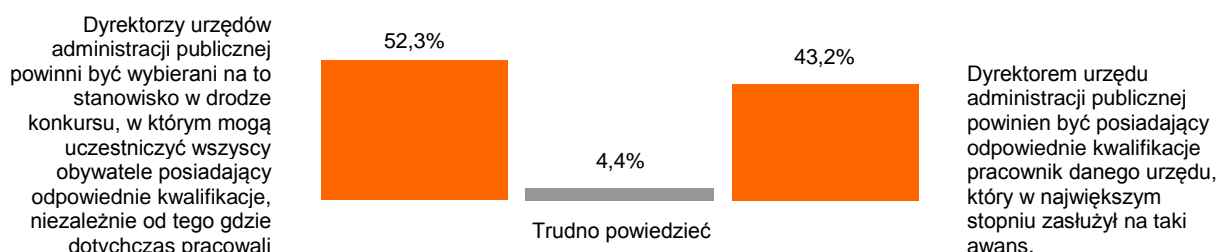

N=1003

Nieznacznie przeważają opinie świadczące o akceptowaniu zasady otwartości i konkurencyjności naboru – 52% badanych opowiada się za tym, aby wyższe stanowiska w administracji obsadzone były w drodze otwartego konkursu.

Wyk. 36 Przeczytam teraz Panu/i pary różnych stwierdzeń. Proszę powiedzieć, które ze stwierdzeń w każdej parze jest bliższe Pana/i opinii?

Zasada otwartości i konkurencyjności naboru

N=1003

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

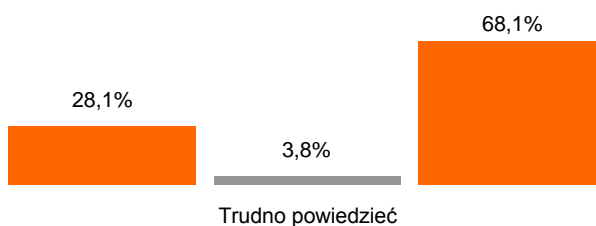

Większość badanych nie akceptuje zasady stabilizacji zatrudnienia. Tylko niespełna jedna trzecia respondentów uważa za celowe zapewnienie urzędnikowi dotychczasowego wynagrodzenia, jeśli ten jest zmuszony do zmiany miejsca pracy w sytuacji likwidacji urzędu.

Wyk. 37 Przeczytam teraz Panu/i pary różnych stwierdzeń. Proszę powiedzieć, które ze stwierdzeń w każdej parze jest bliższe Pana/i opinii?

Zasada stabilizacji zatrudnienia

W razie likwidacji urzędu, w którym urzędnik wykonuje pracę powinien on zostać przeniesiony do innego urzędu z zachowaniem dotychczasowego wynagrodzenia

W razie likwidacji urzędu, w którym urzędnik wykonuje pracę powinien on poszukiwać pracy na tych samych warunkach co inne osoby, które utraciły pracę w podobnych okolicznościach.

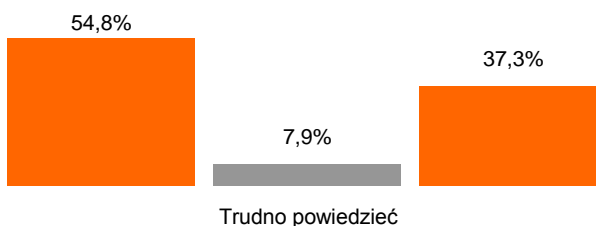
N=1003

Większość badanych rozumie potrzebę ustawicznego kształcenia urzędników.

Wyk. 38 Przeczytam teraz Panu/i pary różnych stwierdzeń. Proszę powiedzieć, które ze stwierdzeń w każdej parze jest bliższe Pana/i opinii?

Zasada ustawicznego kształcenia

W budżecie każdego urzędu administracji powinno być odpowiednio dużo pieniędzy na szkolenia zwiększające kwalifikacje urzędników

Nie warto przeznaczać wielu pieniędzy na szkolenia urzędników; lepiej jest zatrudnić w urzędzie dobrych fachowców z sektora prywatnego

N=1003

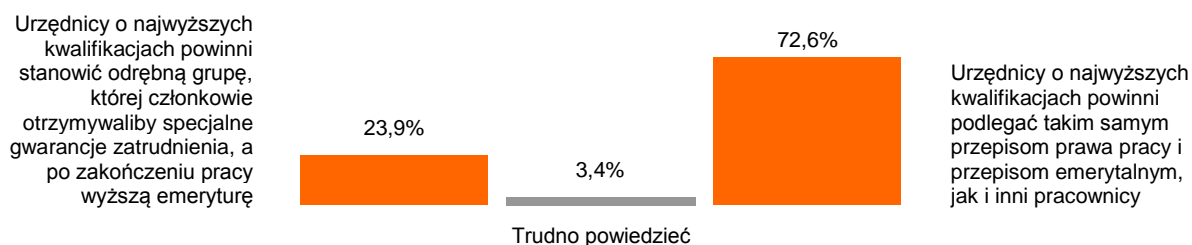
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Z akceptacją nie spotkała się formuła urzędnika służby cywilnej jako odrębnej grupy zawodowej. Tylko niespełna jedna czwarta badanych jest zdania, że urzędnicy o najwyższych kwalifikacjach powinni stanowić odrębną grupę, której członkowie otrzymywaliby specjalne gwarancje zatrudnienia, a po zakończeniu pracy wyższą emeryturę. Zdaniem większości respondentów (73%) urzędników takich powinno się traktować tak samo jak innych pracowników, w związku z czym powinni oni podlegać takim samym przepisom prawa pracy i przepisom emerytalnym.

Wyk. 39 Przeczytam teraz Panu/i pary różnych stwierdzeń. Proszę powiedzieć, które ze stwierdzeń w każdej parze jest bliższe Pana/i opinii?

Instytucja „urzędnika służby cywilnej”

N=1003

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Wśród zasad służby cywilnej najważniejsza, według badanych, jest zasada rzetelności. Dwie inne ważne zasady wskazywane najczęściej przez respondentów, to: zasada lojalności oraz zasada bezstronności. W tym miejscu należy jednak przywołać wyniki badania jakościowego, w ramach którego respondenci również byli proszeni o ustosunkowanie się do zasad służby cywilnej. W trakcie prowadzenia wywiadów jakościowych z obywatelami okazało się bowiem, że istnieje niejednoznaczność, o jaki rodzaj lojalności chodzi – dla części osób urzędnicy powinni być lojalni nie tyle przed państwem czy pracodawcą, a raczej przed obywatelem. Uwagę zwracają sporadyczne wskazania na zasadę odpowiedzialności oraz na zasadę racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi. Są to bowiem zasady, które odwołują się do zachowań często przywoływanych w kontekście krytycznych ocen urzędników.

Wyk. 40 Przeczytam teraz Panu/i listę zasad, którymi powinna kierować się służba cywilna. Które z tych zasad są, według Pana/i, najważniejsze? Proszę wskazać nie więcej niż trzy zasady.

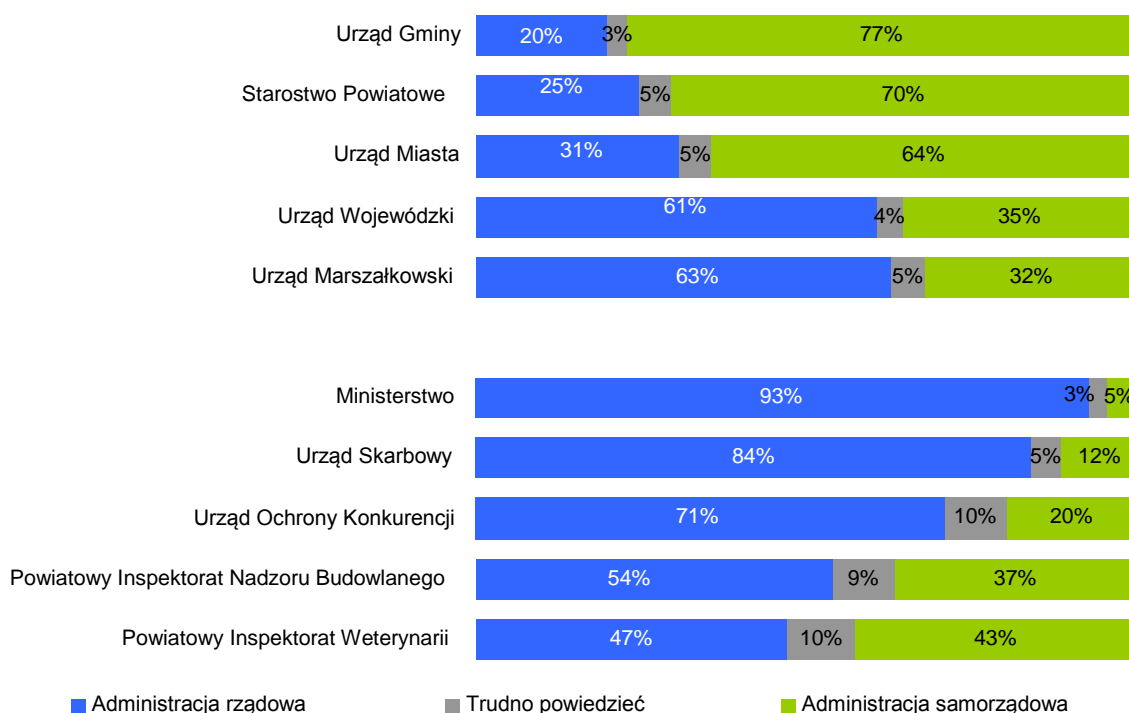
N=1003

5.2 Rozumienie podziałów w administracji publicznej

Spora grupa badanych ma problemy z określeniem, które urzędy stanowią część administracji rządowej, a które samorządowej. Najwięcej trudności respondenci mieli z zakwalifikowaniem urzędów wojewódzkich oraz urzędów marszałkowskich, które to urzędy należą, zdaniem większości, do administracji rządowej. Wśród instytucji państwowych z kolei, stosunkowo więcej trudności z przyporządkowaniem do określonej gałęzi administracji mieli respondenci w odniesieniu do inspektoratu nadzoru budowlanego oraz inspektoratu weterynarii. Osoby z wyższym oraz średnim wykształceniem lepiej radziły sobie z prawidłowym przyporządkowaniem poszczególnych instytucji.

Wyk. 41 Przeczytam Panu/i nazwy różnych urzędów – proszę spróbować określić, które z nich należą do administracji rządowej, a które do administracji samorządowej?

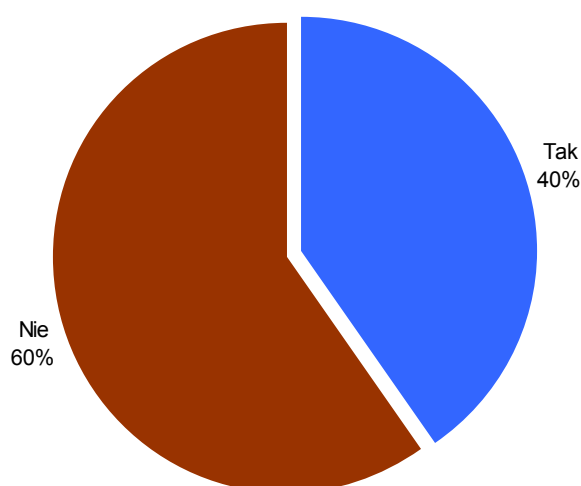
N=1003

5.3 Znajomość służby cywilnej

Badanie potwierdziło rezultaty innych sondaży dotyczących znajomości pojęcia 'służba cywilna'. Na pytanie czy kiedykolwiek słyszeli o służbie cywilnej twierdząco odpowiada 40% Polaków. W badaniu zrealizowanym przez PBS we wrześniu 2005 r. odpowiedzi twierdzącej na tak zadane pytanie udzieliło 45%¹. Zdecydowanie częściej o służbie cywilnej słyszą osoby z wyższym wykształceniem (53%), niż osoby z podstawowym (28%), czy zawodowym (34%). Ponadto, o służbie cywilnej słyszało więcej respondentów pracujących w przedsiębiorstwach państwowych (53%), niż osoby zatrudnione w przedsiębiorstwach prywatnych (42%).

Wyk. 42 Czy kiedykolwiek słyszał/a Pan/i o służbie cywilnej?

N=1003

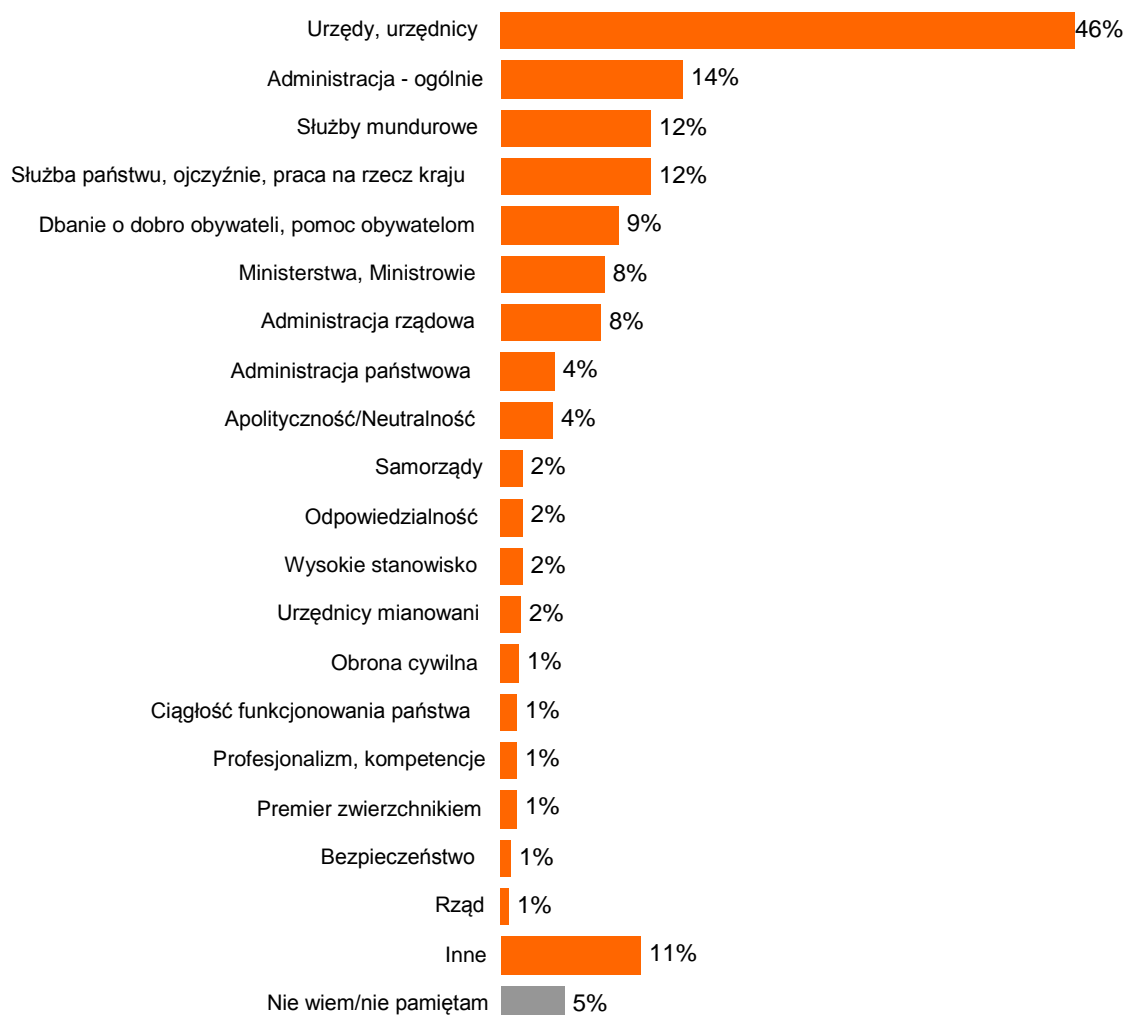
Znajomość pojęcia służby cywilnej jest ściśle skorelowana z wykształceniem oraz miejscem zamieszkania badanych. Im wyższe jest wykształcenie respondentów, tym częściej deklarują oni znajomość służby cywilnej. Analogicznie rzecz się ma z miejscem zamieszkania badanych – znajomość służby cywilnej jest najniższa wśród mieszkańców wsi i najwyższa wśród mieszkańców dużych aglomeracji miejskich.

¹ *Urzędnik państwowy w oczach obywatela*. PBS wrzesień 2005. Reprezentatywna próba dorosłych Polaków.

Większość osób spośród deklarujących znajomość służby cywilnej ma prawidłowe skojarzenia związane z tym pojęciem. Najczęściej „służba cywilna” kojarzona jest po prostu z urzędnikami. Odpowiedzi niektórych badanych świadczą jednak o tym, że chociaż być może spotkali się oni z tym pojęciem, to jednak nie znają jego właściwego desygnatu. Zdarza się, że służba cywilna kojarzona jest z służbami mundurowymi lub też z obroną cywilną. Jeszcze inni kojarzą to bądź to z rządem i ministrami, bądź też z samorządami. Służbę cywilną z administracją częściej kojarzą respondenci pracujący w gospodarstwie rolnym (20%) oraz w przedsiębiorstwach prywatnych (16%) niż w instytucjach sfery budżetowej (2,4%). Ze służbami mundurowymi częściej jest kojarzona przez osoby zajmujące się domem (23%) niż przez emerytów/rencistów (7%).

Wyk. 43. Z czym kojarzy się Panu/i pojęcie „służba cywilna”? Z czym jeszcze? Proszę przypomnieć sobie wszystko co Pan/i na ten temat słyszał/a.

Osoby, które słyszały o służbie cywilnej – próba zasadnicza i dodatkowa. N=644

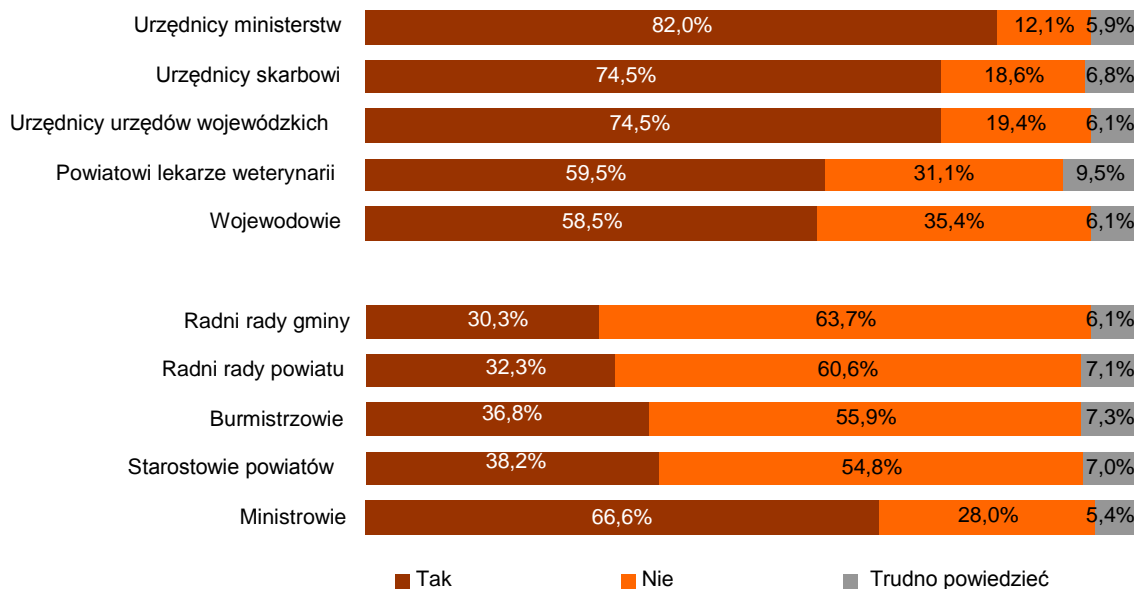
Osoby, które słyszały o służbie cywilnej najczęściej trafnie wskazują przedstawicieli korpusu. Istnieje jednak jeden wyjątek, w przypadku którego większość badanych popełnia błąd – są to ministrowie. Dwie trzecie respondentów, którzy spotkali się z pojęciem służby cywilnej utrzymuje, że ministrowie również należą do korpusu. Ponadto, błędnej odpowiedzi częściej udzielały osoby z podstawowym wykształceniem (80%), niż wyższym (68%).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Wyk. 44 Jak Pan(i) sądzi, czy członkami korpusu służby cywilnej są:

Osoby, które słyszały o służbie cywilnej – próba zasadnicza i dodatkowa. N=644

Na podstawie trzech powyższych pytań: znajomość pojęcia służba cywilna, skojarzenia związane z tym pojęciem oraz identyfikacja członków korpusu służby cywilnej w wybranych instytucjach publicznych zdefiniowano grupę badanych, co do których możemy stwierdzić, że mają choćby podstawową wiedzę na temat służby cywilnej.

Osoby takie musiały spełniać następujące kryteria:

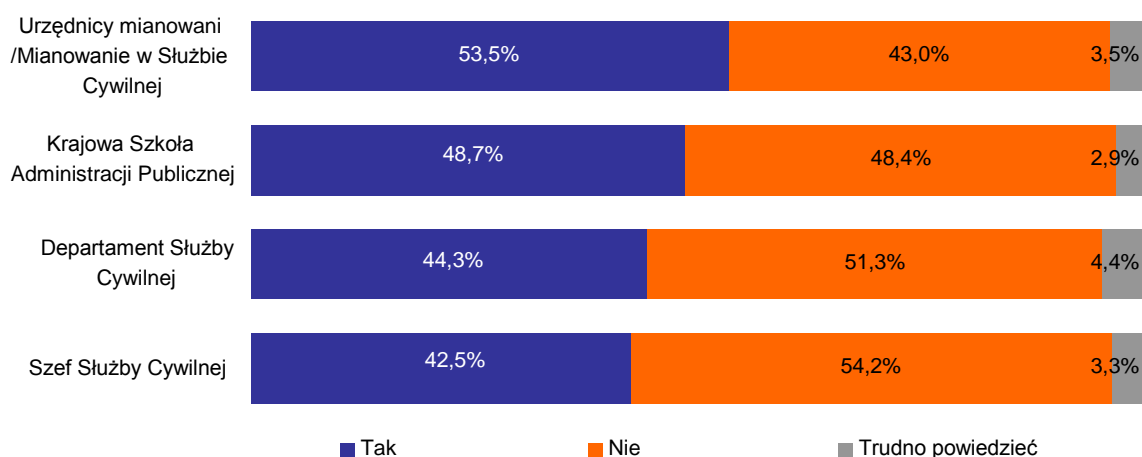
- słyszeli o służbie cywilnej;
- prawidłowo kojarzyli znaczenie pojęcia służba cywilna – wykluczone zostały osoby, które miały jednoznacznie nietrafne skojarzenia;
- poprawnie identyfikowali przedstawicieli korpusu służby cywilnej – co najmniej cztery trafne odpowiedzi (spośród dziesięciu możliwych).

Odsetek takich osób w próbie zasadniczej (reprezentatywnej) wynosi 32%.

Osoby posiadające podstawową wiedzę na temat służby cywilnej mają przeciętną wiedzę na temat instytucji i stanowisk związanych z jej działalnością. O urzędnikach mianowanych słyszało 54% badanych, o KSAP 49%, o Departamencie SC 44%, zaś o Szefie SC 43%.

O urzędnikach mianowanych/mianowanie w służbie cywilnej częściej od bezrobotnych (35%) słyszeli emeryci/renciści (60%). Natomiast o Krajowej Szkole Administracji Publicznej respondenci z podstawowym wykształceniem (57%) słyszeli częściej niż osoby z wyższym wykształceniem (25%).

Wyk. 45. Czy kiedykolwiek słyszał/a Pan/i o następujących instytucjach i stanowiskach związanych z działalnością służby cywilnej?

Osoby, które wiedzą czym jest służba cywilna – próba zasadnicza i dodatkowa. N=546

5.4 Źródła wiedzy o służbie cywilnej

Biorąc pod uwagę badanych w próbie reprezentatywnej, w służbie cywilnej pracuje 1% osób, zaś 7% respondentów deklaruje, że w korpusie pracuje ktoś z ich rodziny bądź znajomych. Osoby, które posiadają wiedzę na temat służby cywilnej stykają się najczęściej z tym pojęciem w telewizji (66%). Drugim najczęściej wskazywanym źródłem informacji jest prasa (34% wskazań). Zdarza się, że o służbie cywilnej słyszy się przy okazji załatwiania spraw urzędowych (15%). Respondenci, którzy na co dzień zajmują się domem, z pojęciem służby cywilnej zetknęli się w telewizji (91%) oraz w prasie (41%). W przypadku osób pracujących wygląda to następująco: w telewizji (65%) oraz w prasie (35%). Osoby z grupy wiekowej 18-24 częściej stykają się z służbą cywilną w Internecie niż respondencie w przedziale wiekowym 45-59.

Wyk. 46. Gdzie zetknął(ęła) się Pan/i z pojęciem służby cywilnej?

Osoby, które wiedzą czym jest służba cywilna – próba zasadnicza i dodatkowa. N=546

Większość informacji, jakie docierają do badanych na temat służby cywilnej ma negatywne konotacje. Respondenci zapamiętali informacje o zarobkach urzędników, zapowiadanych redukcjach zatrudnienia, korupcji, czy nieprawidłowościach przy zatrudnianiu pracowników. Tylko do nielicznych badanych docierają wiadomości odnoszące się do etosu czy zasad służby cywilnej. Z informacjami na temat pracy w służbie cywilnej uczniowie stykają się częściej (35%), niż osoby zajmujące się domem (4,5%) czy też bezrobotni (15%).

Wyk. 47 Proszę sobie przypomnieć, z jakimi informacjami dotyczącymi służby cywilnej zetknął/zetknęła się Pan/i w ostatnim czasie?

Osoby, które wiedzą czym jest służba cywilna – próba zasadnicza i dodatkowa. N=546

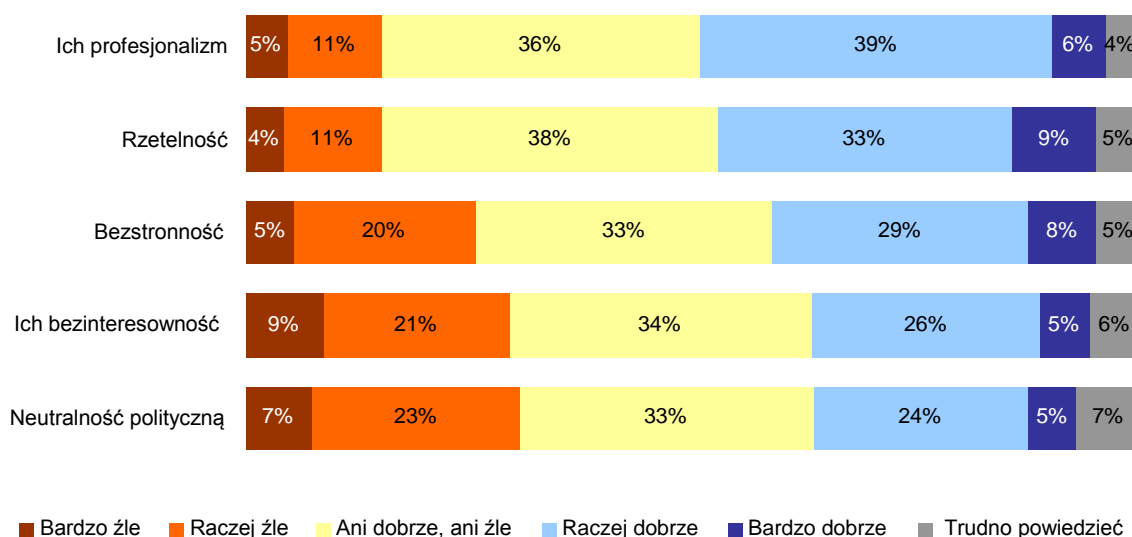
5.5 Ocena korpusu służby cywilnej

Elementy opisujące pracę urzędników administracji rządowej, takie jak: ich profesjonalizm, rzetelność, bezstronność, większość badanych w próbie reprezentatywnej ocenia dobrze bądź neutralnie. Relatywnie gorzej oceniane są bezinteresowność oraz neutralność polityczna urzędników.

Oceny osób posiadających wiedzę na temat służby cywilnej są niemal identyczne, jak wśród ogółu respondentów w próbie reprezentatywnej.

Pozytywne oceny wobec urzędników państwowych najczęściej formułują osoby mieszkające w małej wielkości miastach (20-99 tys. mieszkańców).

Wyk. 48 Jak Pan/i ocenia następujące elementy opisujące pracę urzędników administracji rządowej:

N=1003

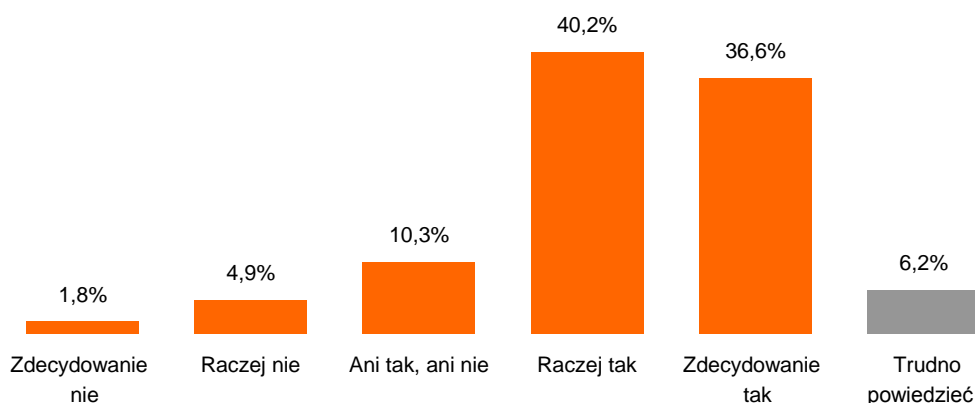

5.6 Relacje polityka – służba cywilna

Zdecydowana większość badanych jest przekonana o tym, że politycy wpływają na obsadzanie najwyższych stanowisk w urzędach administracji rządowej.

Warto w tym miejscu przypomnieć rezultat opisywany już wcześniej, z którego wynika, że nie wszyscy badani uznają taką praktykę za naganną – według 43% badanych politycy obejmując władzę powinni mieć wpływ na obsadzanie stanowisk urzędniczych.

Wyk. 49 Czy Pana/i zdaniem politycy wpływają na obsadzanie najwyższych stanowisk w urzędach administracji rządowej?

N=1003

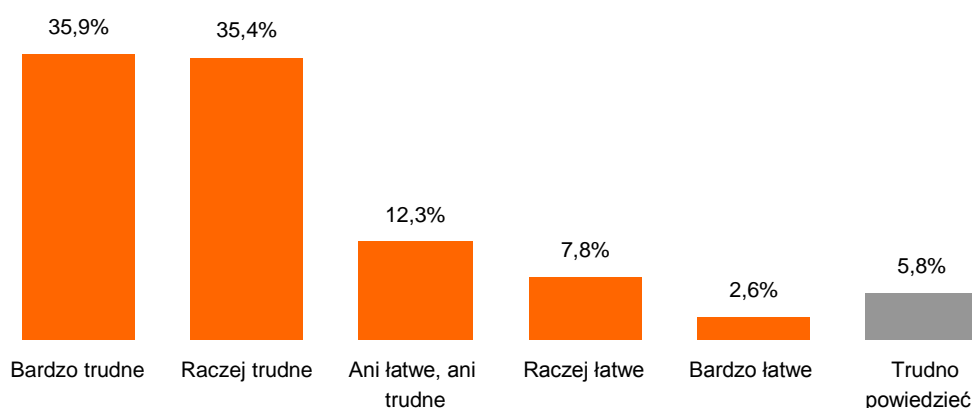
Wnioski sformułowane powyżej mogą świadczyć o tym, że do świadomości społecznej nie przebiła się jedna z podstawowych zasad leżących u podstaw idei służby cywilnej, jaką jest neutralność polityczna członków korpusu, jako element zapewniający ciągłość funkcjonowania administracji rządowej w zmieniającej się rzeczywistości politycznej. Podkreślanie tego elementu powinno sprzyjać podniesieniu prestiżu urzędnika administracji rządowej, a tym samym poprawie wizerunku służby cywilnej.

5.7 Służba cywilna system otwarty czy zamknięty

Administracja rządowa postrzegana jest jednoznacznie jako zamknięte środowisko, do którego dostanie się stanowi niebagatelną trudność. 71% badanych jest przekonanych o tym, że możliwości zatrudnienia w urzędzie administracji rządowej jest dla osób aspirujących do tej pracy trudne bądź bardzo trudne.

Wyk. 50 Jakie są Pana/i zdaniem możliwości zatrudnienia dla kogoś, kto chciałby pracować w urzędzie administracji rządowej?

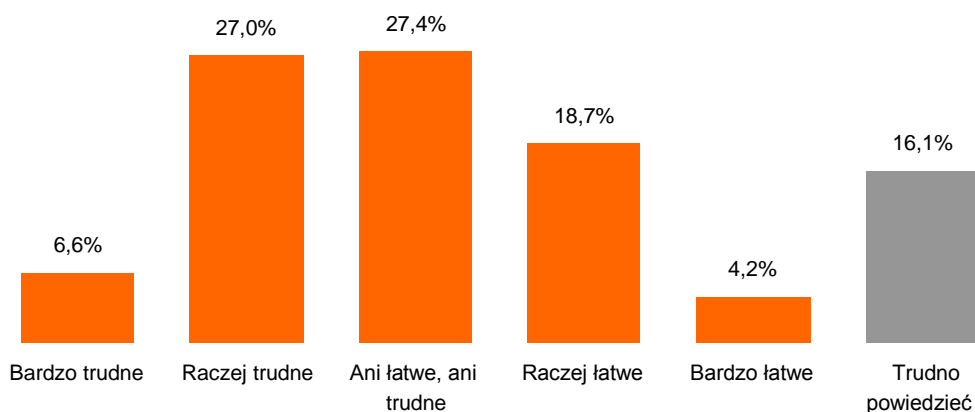
N=1003

W sposób szczególny o trudności zatrudnienia w administracji rządowej przekonane są osoby bezrobotne oraz te, które dysponują najniższymi dochodami. Dzieje się tak zapewne ze względu na niższe kwalifikacje tej kategorii badanych, a co za tym idzie mniejszą wiarę w możliwość znalezienia pracy wymagającej określonych kompetencji.

Respondenci nie potrafili jednoznacznie ocenić, jakie są możliwości awansu dla osób już zatrudnionych w urzędach. Brak orientacji w tej kwestii charakteryzuje w równym stopniu wszystkich badanych, bez względu na poszczególne cechy społeczno-demograficzne.

Wyk. 51 Jakie są Pana/i zdaniem możliwości awansu dla osoby już zatrudnionej w urzędzie administracji rządowej?

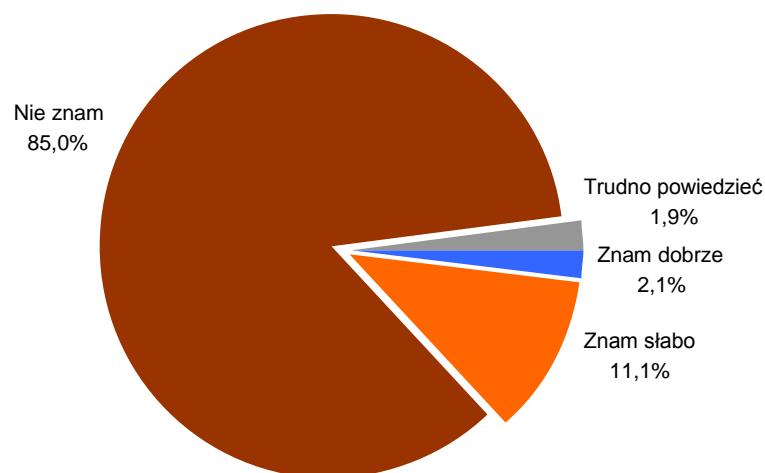

N=1003

Zdecydowana większość badanych nie zna zasad naboru pracowników do służby cywilnej. Brak znajomości zasad naboru pracowników do służby cywilnej jest większy u osób z wykształceniem zawodowym (91%), niż u osób z wyższym wykształceniem (72%).

Wyk. 52 Czy zna Pan/i zasady naboru pracowników do służby cywilnej?

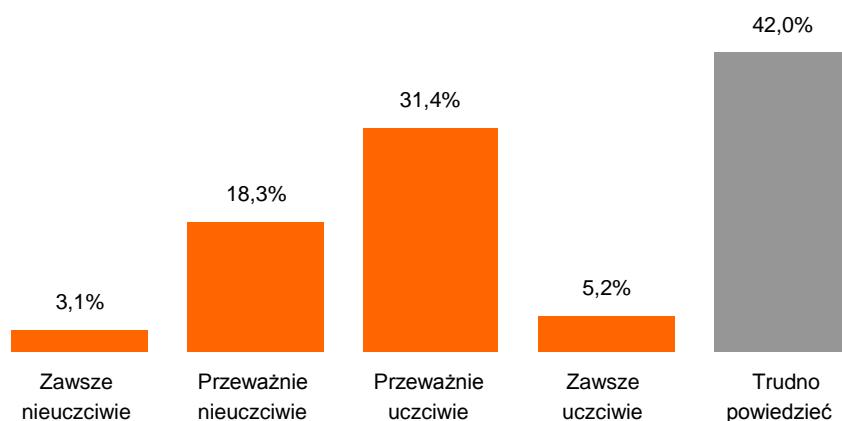

N=1003

Respondentom trudno jest też ocenić, czy nabory takie przeprowadzane są na ogół uczciwie czy nieuczciwie. Wśród osób, które udzieliły jednoznacznej odpowiedzi dominują jednak opinie, że w trakcie naborów nieprawidłowości pojawiają się stosunkowo rzadko.

Wyk. 53 Czy Pana/i zdaniem nabory pracowników do służby cywilnej są na ogół przeprowadzane uczciwie czy nieuczciwie?

N=1003

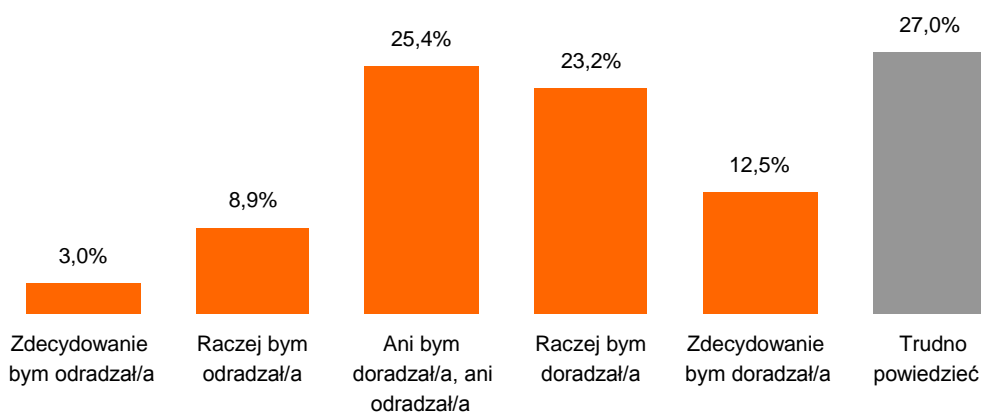

5.8 Służba cywilna jako pracodawca

Wśród ogółu badanych tylko 2% ubiegało się kiedykolwiek o pracę w urzędzie administracji rządowej. W grupie osób posiadających wiedzę na temat służby cywilnej działania takie podejmowało 4% badanych.

Praca w urzędzie administracji rządowej postrzegana jest jednak przez Polaków jako atrakcyjna – tylko 12% badanych odradzałoby taką pracę swojemu znajomemu, gdyby ten poprosił ich o radę.

Wyk. 54 Proszę powiedzieć czy Pan/i osobiście doradzał/a/by czy też odradzał/a/by znajomemu/znajomej pracę w urzędzie administracji rządowej?

N=1003

Pracę w urzędzie administracji rządowej doradzałyby relatywnie częściej niż inni badani osoby zajmujące się domem, pracownicy państwowych przedsiębiorstw oraz instytucji sfery budżetowej. Najmniej chętnie pracę w administracji poleciby osoby młode.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Główne mankamenty pracy w urzędzie administracji rządowej, to zdaniem badanych: duża odpowiedzialność, stres (20%), niekorzystna atmosfera pracy w urzędzie (16%) i niskie zarobki (9%). Część badanych negatywnie nastawionych do pracy w administracji rządowej odradzałaby aplikowanie ze względu na zamknięty charakter środowiska urzędników i brak wiary w przebicie się bez protekcji. Dla najmłodszych badanych główną wadą pracy w administracji rządowej jest brak perspektyw rozwoju (21%).

Wyk. 55 Dlaczego by Pan/i odradzał/a? Jakie są główne mankamenty pracy w urzędzie administracji rządowej?

Osoby, które odradzałyby pracę w administracji rządowej. N=119

Praca w służbie cywilnej postrzegana jest powszechnie jako bezpieczna i niezbyt wymagająca. Dwie podstawowe i najczęściej wymieniane zalety pracy w urzędzie administracji rządowej, to stabilność zatrudnienia (42%) oraz zarobki kształtujące się na przyzwoitym poziomie (41%). Te dwie cechy szczególnie podkreślają osoby młode i badani z podstawowym wykształceniem. Badani nie postrzegają pracy w urzędzie w kategoriach służby państwu czy społeczeństwu. W spontanicznych wypowiedziach respondentów nie sposób odnaleźć akcentów patriotycznych bądź nawiązujących do misji. Na 358 osób, które odpowiadały na to pytanie tylko jedna osoba udzieliła odpowiedzi „jest to pewien zaszczyt pracować dla państwa”. Postawa tego rodzaju jest zupełnie odosobniona. Niewielu badanych postrzega pracę urzędnika jako prestiżową, największy odsetek stanowią osoby zatrudnione w przedsiębiorstwach państwowych.

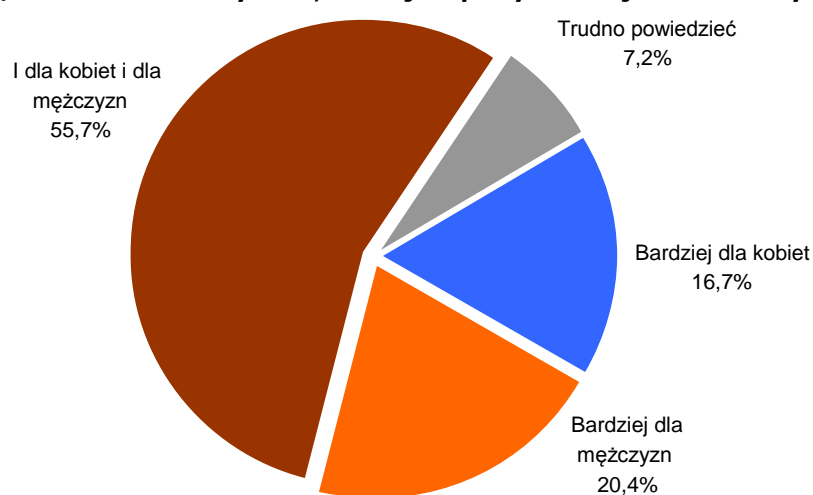
Wyk. 56 Dlaczego by Pan/i doradzał/a? Jakie są główne zalety pracy w urzędzie administracji rządowej?

Osoby, które doradzałyby pracę w administracji rządowej. N=358

Większość badanych postrzega służbę cywilną jako miejsce pracy w równym stopniu dla mężczyzn i kobiet. Mężczyźni nieco częściej niż kobiety są zdania, że jest to praca właśnie dla nich. Przekonanie o tym, że służba cywilna, to miejsce raczej dla mężczyzn, częściej niż inni badani wyrażają osoby bezrobotne oraz te, które osiągają najniższe dochody. Z kolei osoby zarabiające najwięcej w największym stopniu uznają pracę urzędnika za tak samo odpowiednią dla obu płci.

Wyk. 57 Czy Pana/i zdaniem służba cywilna, to miejsce pracy bardziej dla kobiet czy dla mężczyzn?

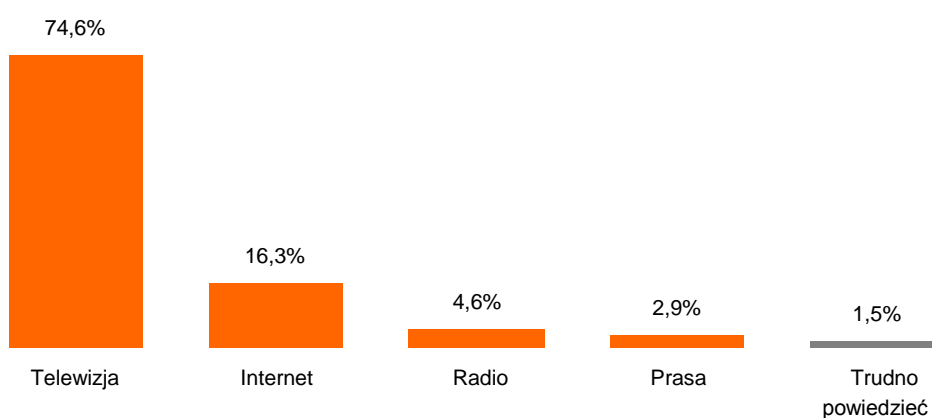
N=1003

VI. Charakterystyka badanych

Dla trzech czwartych badanych podstawowym źródłem informacji, z którego dowiadują się o wydarzeniach z kraju jest telewizja. Mniej niż jedna czwarta ankieterowanych po tego typu informacje sięga do Internetu. Zdecydowana mniejszość o wydarzeniach z kraju dowiaduje się z radia i prasy.

Wyk. 58 Jakie jest podstawowe źródło informacji, z którego dowiaduje się Pan/i o wydarzeniach w kraju?

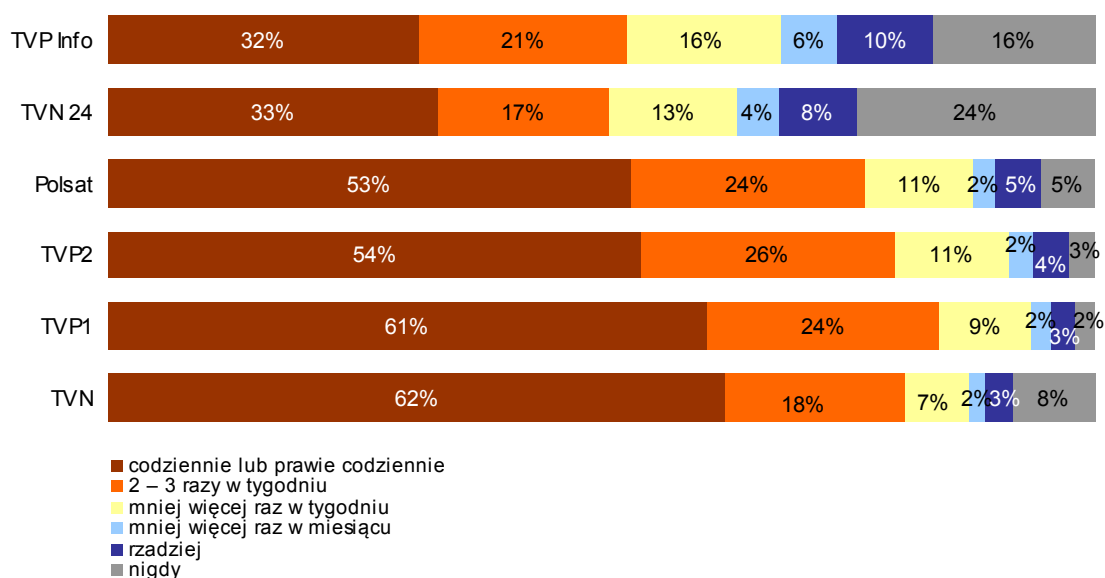

N=1003

Najczęściej wybieranym przez respondentów programem telewizyjnym, oglądanym codziennie bądź prawie codziennie, jest TVN oraz TVP1. Dużą popularnością cieszą się również takie kanały jak TVP2 czy Polsat. Najrzadziej wybierane programy telewizyjne przez respondentów to kanały informacyjne takie jak TVN24 oraz TVP Info.

Wyk. 59 Ogląda Pan/i program telewizyjny:

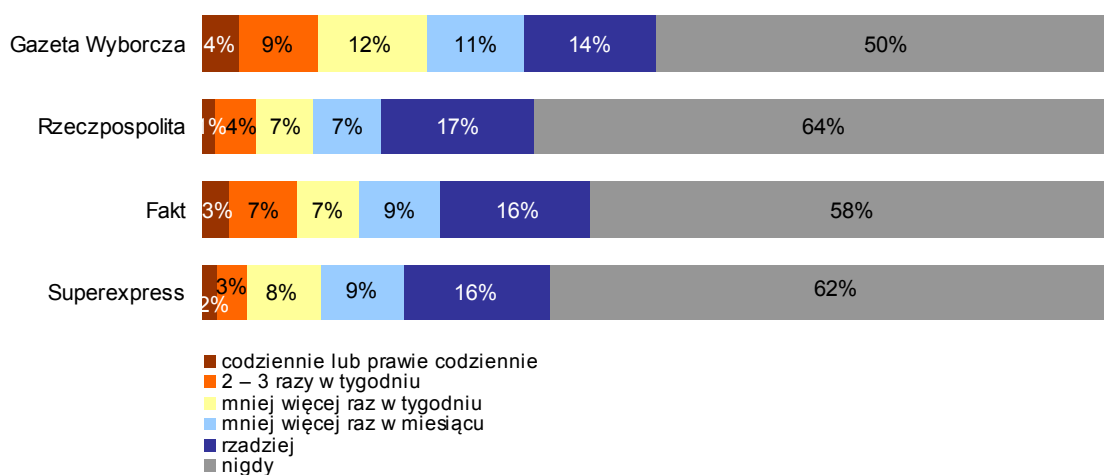

N=1003

Zdecydowana większość respondentów prawie w ogóle nie sięga do prasy po najważniejsze informacje z kraju. Ponad połowa z nich nigdy nie czyta takich dzienników jak *Gazeta Wyborcza*, *Rzeczpospolita*, *Fakt* czy *Superexpress*. Rzadziej niż raz w miesiącu dzienniki czyta mniej niż 20% badanych.

Wyk. 60 Czyta Pan/i dziennik:

N=1003

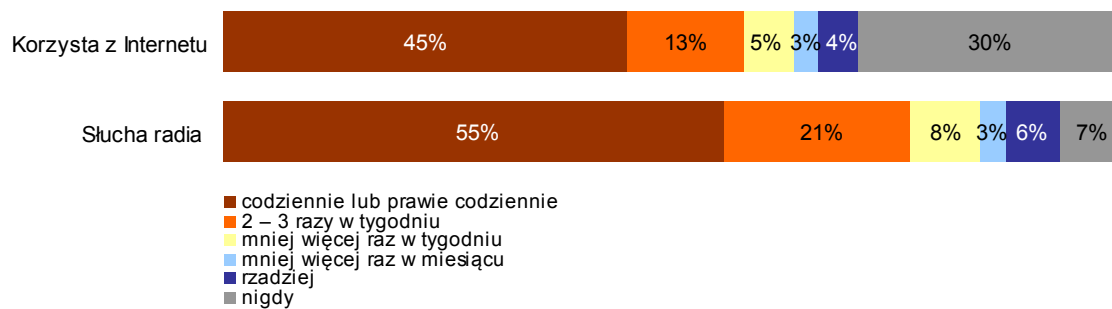

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Prawie połowa respondentów codziennie korzysta z Internetu, a ponad połowa słucha radia.

Wyk. 61 Korzystanie z Internetu / słuchanie radia.

N=1003

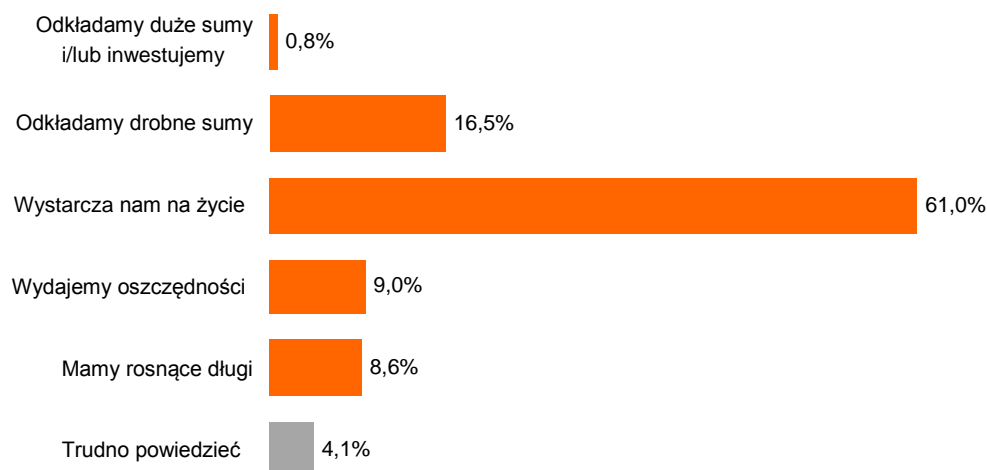

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Większych kłopotów finansowych nie posiada trzy czwarte badanych (78%), z czego jednak tylko 17% badanych znajduje się w sytuacji finansowej, która pozwala im na odkładanie jakichkolwiek pieniędzy.

Wyk. 62 Jaka jest obecna sytuacja finansowa w Pana/i domu?

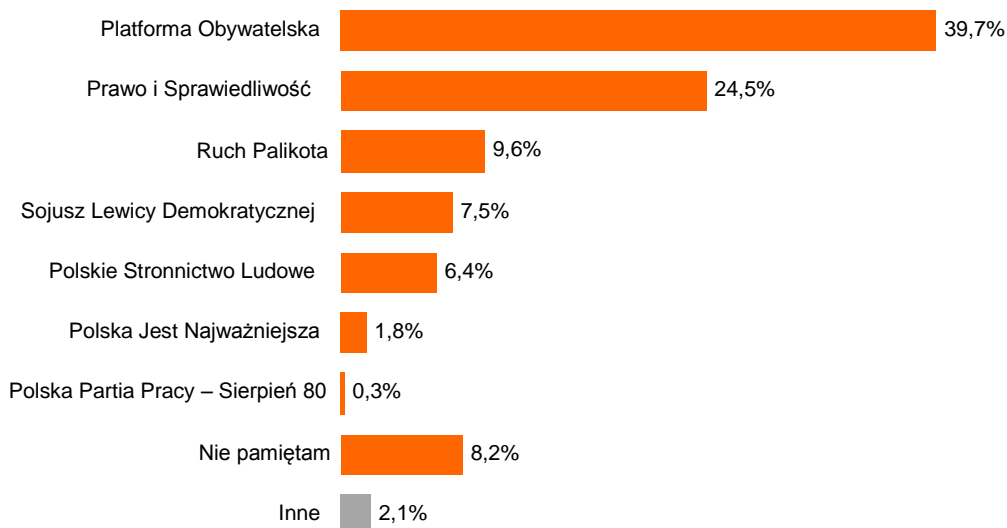

N=1003

Preferencje partyjne – wybory 9 października 2011.

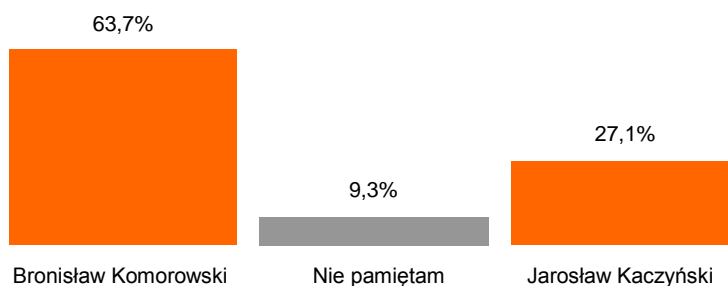
Wyk. 63 Preferencje partyjne.

N=1003

Preferencje w ostatnich wyborach prezydenckich 2010 r. (II tura)

Wyk. 64 Preferencje w wyborach prezydenckich.

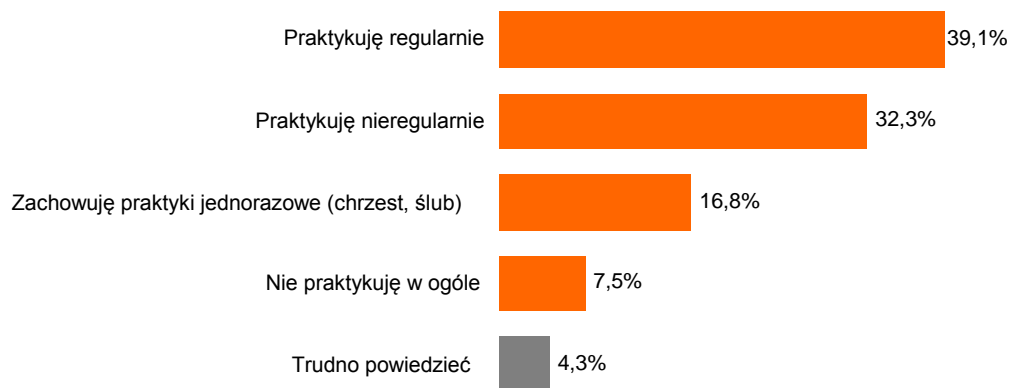

N=1003

Praktyki religijne.

Wyk. 65 Jak określił(a)by Pan/i swój stosunek do praktyk religijnych?

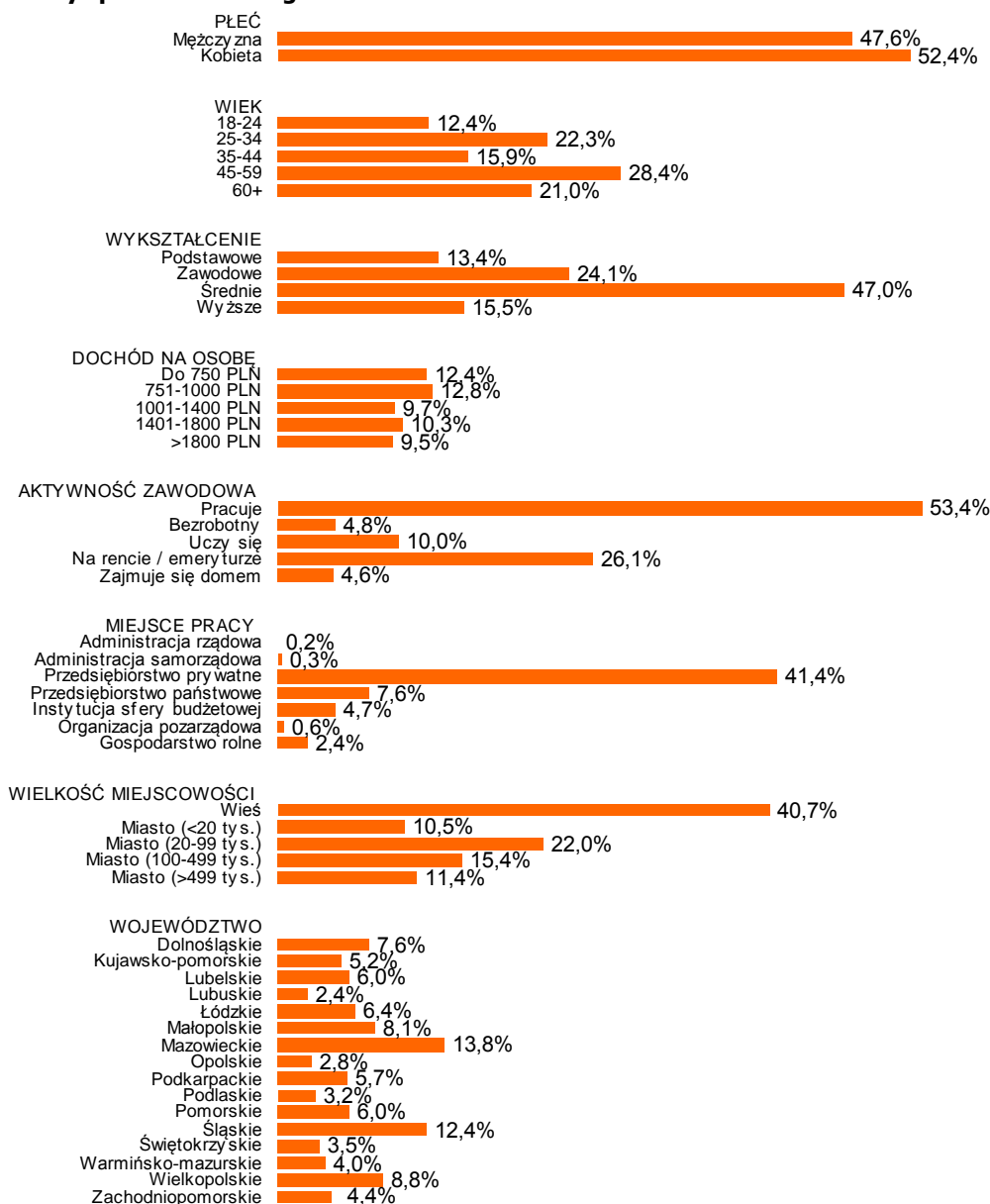

N=1003

Cechy społeczno-demograficzne badanych.

Wyk. 66 Cechy społeczno-demograficzne.

N=1003

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

VII. Aneks – kwestionariusz

A. POSTAWY WOBEC PAŃSTWA

ZADAJEMY WSZYSTKIM

Wręczamy kartę nr 1.

A1. Proszę powiedzieć co przede wszystkim czuje Pan/i myśląc o naszym państwie?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Szacunek
2. Sympatię
3. Spokój, bezpieczeństwo, zaufanie
4. Lęk
5. Niechęć
6. Wstyd
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM

A2. Proszę powiedzieć czy czuje się Pan/i przede wszystkim:

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Polakiem
2. Mieszkańcem swojego regionu
3. Mieszkańcem swojej miejscowości
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM

A3. Czy jest Pan/i dumny/a z bycia Polakiem?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Zdecydowanie nie
2. Raczej nie
3. Ani tak, ani nie
4. Raczej tak
5. Zdecydowanie tak
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM

A4. Proszę powiedzieć czy zgadza się Pan/i czy nie zgadza z następującym zdaniem: państwo nie powinno wtrącać się w to, co robią obywatele, o ile nie łamią oni prawa?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Zdecydowanie się nie zgadzam
2. Raczej się nie zgadzam
3. Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam
4. Raczej się zgadzam
5. Zdecydowanie się zgadzam
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ZADAJEMY WSZYSTKIM**Wręczamy kartę nr 2.****A5. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza z następującymi stwierdzeniami?**

1. Zdecydowanie się nie zgadzam
2. Raczej się nie zgadzam
3. Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam
4. Raczej się zgadzam
5. Zdecydowanie się zgadzam

(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

- A) Wolę być obywatelem Polski, niż jakiegokolwiek innego kraju na świecie.
- B) Są pewne rzeczy w dzisiejszej Polsce, których jako Polak/Polka się wstydzę.
- C) Świat byłby lepszy, gdyby ludzie z innych krajów byli bardziej podobni do Polaków.
- D) Ogólnie rzecz biorąc, Polska jest lepszym krajem niż większość innych krajów.
- E) Należy popierać swój kraj nawet wtedy, gdy postępuje niewłaściwie.
- F) Chciał(a)bym być dumny/a z Polski częściej niż jestem.

ZADAJEMY WSZYSTKIM**Wręczamy kartę nr 3.****A6. Czy Pana/i zdaniem do obowiązków państwa powinno należeć, czy też nie powinno należeć:****ROTACJA**

1. Zdecydowanie powinno należeć do obowiązków państwa
2. Raczej powinno należeć do obowiązków państwa
3. Raczej nie powinno należeć do obowiązków państwa
4. Zdecydowanie nie powinno należeć do obowiązków państwa

(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

- A) Zapewnienie pracy każdemu, kto chce pracować
- B) Kontrolowanie cen
- C) Zapewnienie chorym bezpłatnej opieki zdrowotnej
- D) Zapewnienie godziwego poziomu życia ludziom starym
- E) Zapewnienie przemysłowi pomocy niezbędnej dla jego rozwoju
- F) Zapewnienie godziwego poziomu życia bezrobotnym
- G) Zmniejszenie różnic w dochodach między bogatymi i biednymi
- H) Udzielenie pomocy finansowej studentom z rodzin o niskich dochodach
- I) Zapewnienie godziwych warunków mieszkaniowych dla tych, których na to nie stać
- J) Wprowadzenie surowych przepisów prawnych, ograniczających niszczenie środowiska naturalnego
- K) Zapewnienie każdemu możliwości bezpłatnej nauki na studiach wyższych
- L) Dbanie o rozwój polskiej kultury i zachowanie polskich tradycji
- M) zapewnienie każdemu obywatelowi bezpieczeństwa, ochrony przed przestępczością
- N) Zapewnienie każdemu obywatelowi bezwzględnego poszanowania jego prywatnej własności

ZADAJEMY WSZYSTKIM**Wręczamy kartę nr 4.****A7. Jak Pan/i ocenia sposób, w jaki nasze państwo radzi sobie w następujących dziedzinach:****Możliwa tylko jedna odpowiedź dla każdej kategorii.**

1. Bardzo źle
2. Raczej źle
3. Ani dobrze, ani źle
4. Raczej dobrze
5. Bardzo dobrze

(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

- A) Gospodarka
 B) Edukacja
 C) Ochrona zdrowia
 D) System emerytalny
 E) Pomoc społeczna
 F) Infrastruktura – drogi i kolej

ZADAJEMY WSZYSTKIM**Wręczamy kartę nr .****A8. Przeczytam teraz Panu/i pary różnych stwierdzeń. Proszę powiedzieć, które ze stwierdzeń w każdej parze i w jakim stopniu jest bliższe Pana/i opinii?****Możliwa tylko jedna odpowiedź.****A)****1****2****3****4****5**

Ludzie powinni ponosić większą odpowiedzialność za własne utrzymanie.

Państwo powinno ponosić większą odpowiedzialność za zapewnienie utrzymania dla każdego obywatela.

*(nie czytamy) 9) Trudno powiedzieć***B)****1****2****3****4****5**

Bezrobotni powinni podjąć każdą dostępną pracę albo utracić prawo do zasiłku.

Bezrobotni powinni mieć prawo do odmowy podjęcia pracy, jeżeli dana praca im nie odpowiada.

*(nie czytamy) 9) Trudno powiedzieć***C)****1****2****3****4****5**

Państwo powinno dać więcej wolności przedsiębiorcom.

Państwo powinno bardziej skutecznie kontrolować przedsiębiorców.

(nie czytamy) 9) Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM**Wręczamy kartę nr 6.****A9. Czy Pana/i zdaniem, aby zapobiegać różnym niebezpieczeństwom, władze w naszym kraju powinny mieć możliwość:**

1. Zdecydowanie nie
 2. Raczej nie
 3. Ani tak, ani nie
 4. Raczej tak
 5. Zdecydowanie tak
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

A) Podśluchiwanie rozmów telefonicznych

B) Przetrzymywanie osób przez dłuższy czas bez przedstawienia im zarzutów

C) Ingerowania w życie rodzinne, gdy są podejrzenia, że dzieje się krzywda dzieciom

ZADAJEMY WSZYSTKIM**A10. Ogólnie rzecz biorąc, czy uważa Pan/i, że ludzie powinni przestrzegać prawa bez wyjątku, czy też są takie wyjątkowe sytuacje, w których ludzie powinni kierować się własnymi przekonaniami, nawet jeśli oznacza to łamanie prawa?****Możliwa tylko jedna odpowiedź dla każdej kategorii.**

1. Ludzie powinni przestrzegać prawa bez wyjątku
 2. Ludzie w wyjątkowych sytuacjach powinni kierować się własnymi przekonaniami
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM**Wręczamy kartę nr 7.****A11. Czy Pana/i zdaniem dopuszczalne jest:****Możliwa tylko jedna odpowiedź dla każdej kategorii.**

1. Zdecydowanie niedopuszczalne
 2. Raczej niedopuszczalne
 3. Raczej dopuszczalne
 4. Zdecydowanie dopuszczalne
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

A) Nielegalne zatrudnianie pracowników

B) Płacenie za usługi bez rachunków

C) Niepłacenie abonamentu RTV

D) Jazda środkami komunikacji bez biletu

E) Wręczanie policjantom łapówek

ZADAJEMY WSZYSTKIM**A12. Ogólnie rzecz biorąc, czy uważa Pan/i, że można ufać większości ludzi, czy też sądzi Pan/i, że w postępowaniu z ludźmi ostrożności nigdy za wiele?****Możliwa tylko jedna odpowiedź.**

1. Większości ludzi można ufać
 2. Ostrożności nigdy za wiele
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM**A13. W jakim stopniu, ogólnie rzecz biorąc, ufa Pan/i organizacjom pozarządowym:****Możliwa tylko jedna odpowiedź**

1. Mam bardzo małe zaufanie
2. Mam raczej małe zaufanie
3. Mam ani duże ani małe zaufanie
4. Mam raczej duże zaufanie
5. Mam bardzo duże zaufanie

*(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć***ZADAJEMY WSZYSTKIM****A14. Czy jest Pan/i członkiem jakichś organizacji, stowarzyszeń?**

1. Tak
2. Nie

Możliwa tylko jedna odpowiedź.**JEŚLI NALEŻY DO ORGANIZACJI BĄDŹ STOWARZYSZEŃ.****A15. Do jakich organizacji bądź stowarzyszeń Pan/i należy?****Pytanie otwarte.**
.....**ZADAJEMY WSZYSTKIM****Wręczamy kartę nr 8.****A16. W jakim stopniu, Pana/i zdaniem, ludzie tacy jak Pan/i mają wpływ na sprawy:****Możliwa tylko jedna odpowiedź dla każdej kategorii.**

1. W bardzo małym stopniu
2. W raczej małym stopniu
3. Ani w dużym ani w małym stopniu
4. W raczej dużym stopniu
5. W bardzo dużym stopniu

(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

- A) Kraju
B) Pana/i regionu
C) Pana/i miejscowości

B. POSTAWY WOBEC URZĘDÓW I URZĘDNIKÓW

ZADAJEMY WSZYSTKIM

B1. Ludzie zazwyczaj nie orientują się, które urzędy należą do administracji rządowej, a które do administracji samorządowej. Przeczytam Panu/i nazwy różnych urzędów – proszę spróbować określić które z nich należą do administracji rządowej, a które do administracji samorządowej? Czy [czytamy nazwę urzędu] to, Pana/i zdaniem, urząd administracji rządowej czy samorządowej? [W ten sam sposób pytamy o kolejne urzędy]

ROTUJEMY

1. Administracja rządowa
2. Administracja samorządowa
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

- A) Urząd Gminy
- B) Urząd Miasta
- C) Starostwo Powiatowe
- D) Urząd Wojewódzki
- E) Urząd Marszałkowski
- F) Urząd Skarbowy
- G) Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego
- H) Powiatowy Inspektorat Weterynarii
- I) Ministerstwo
- J) Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Na administrację rządową składają się ministerstwa oraz takie urzędy jak: urząd wojewódzki, urząd skarbowy, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, jak również inspektorat nadzoru budowlanego, inspektorat weterynarii.

Administrację samorządową tworzą z kolei takie urzędy jak: urząd gminy, urząd miasta, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski.

ZADAJEMY WSZYSTKIM

B2. Jakiego ma Pan/i zaufanie do urzędów administracji rządowej?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Mam bardzo małe zaufanie
2. Mam raczej małe zaufanie
3. Mam ani duże ani małe zaufanie
4. Mam raczej duże zaufanie
5. Mam bardzo duże zaufanie
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM

B3. A jakiego zaufanie ma Pan/i do urzędów administracji samorządowej?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Mam bardzo małe zaufanie
2. Mam raczej małe zaufanie
3. Mam ani duże, ani małe zaufanie
4. Mam raczej duże zaufanie
5. Mam bardzo duże zaufanie
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM**Wręczamy kartę nr 4.****B4. Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan/i pracę:****Możliwa tylko jedna odpowiedź.**

1. Bardzo źle
2. Raczej źle
3. Ani dobrze, ani źle
4. Raczej dobrze
5. Bardzo dobrze

(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

A) Urzędów administracji rządowej

B) Urzędów administracji samorządowej

ZADAJEMY WSZYSTKIM**B5. Jak Pan/i ocenia poziom zatrudnienia w administracji rządowej? Czy, Pana/i zdaniem, liczba urzędników w administracji rządowej jest:****Możliwa tylko jedna odpowiedź.**

1. Zdecydowanie za mała
2. Raczej za mała
3. Odpowiednia
4. Raczej za duża
5. Zdecydowanie za duża

*(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć, to zależy***ZADAJEMY WSZYSTKIM****B6. A jak Pan/i ocenia poziom wynagrodzeń w administracji rządowej? Czy, Pana/i zdaniem, wynagrodzenia urzędników w administracji rządowej są:****Możliwa tylko jedna odpowiedź.**

1. Zdecydowanie za niskie
2. Raczej za niskie
3. Odpowiednie
4. Raczej za wysokie
5. Zdecydowanie za wysokie

*(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć, to zależy***ZADAJEMY WSZYSTKIM****B7. Czy w tym roku załatwiał/a Pan/i jakieś konkretne sprawy w jakimkolwiek urzędzie?****Możliwa tylko jedna odpowiedź.**

1. Tak
2. Nie

ZADAJEMY OSOBOM, KTÓRE ZAŁATWIAŁY SPRAWY W URZĘDZIE**B8. W jakich urzędach załatwiał/a Pan/i sprawy?****Zapisujemy odpowiedź respondenta**

ZADAJEMY OSOBOM, KTÓRE ZAŁATWIAŁY SPRAWY W URZĘDZIE**B9. Chciałbym teraz spytać o sprawę, którą załatwiał/a Pan/i w urzędzie ostatnio? W którym to było urzędzie?****Zapisujemy odpowiedź respondenta**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ZADAJEMY OSOBOM, KTÓRE ZAŁATWIAŁY SPRAWY W URZĘDZIE**B10. Czy był/a Pan/i zadowolony/a z tego, w jaki sposób został/a Pan/i wtedy obsłużony?****Możliwa tylko jedna odpowiedź.**

1. Bardzo niezadowolony/a
2. Raczej niezadowolony/a
3. Ani zadowolony/a, ani nie zadowolony/a
4. Raczej zadowolony/a
5. Bardzo zadowolony/a

*(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć***ZADAJEMY OSOBOM, KTÓRE ZAŁATWIAŁY SPRAWY W URZĘDZIE****Wręczamy kartę nr 6.****B11. Czy urzędnicy obsługujący Pana/Panią podczas załatwiania tej sprawy [czytamy treść pkt.****A]? Proszę o odpowiedź na skali:****NIE ROTUJEMY. Możliwa tylko jedna odpowiedź dla każdej kategorii.**

1. Zdecydowanie nie
2. Raczej nie
3. Ani tak, ani nie
4. Raczej tak
5. Zdecydowanie tak

(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

A) Znali się na swojej pracy, byli kompetentni.

B) Obsłużyli Pana/Panią prawidłowo i rzetelnie.

C) Sprawnie załatwili wszelkie formalności.

D) Byli wobec Pana/i uprzejmi i życzliwi.

E) Załatwiali w międzyczasie inne sprawy - prywatne lub zawodowe.

F) Sugerowali Panu/i wręczenie prezentu lub łapówki w celu załatwienia lub przyspieszenia sprawy.

ZADAJEMY WSZYSTKIM**B12. Jak Pana/i zdaniem zmieniała się sytuacja w polskich urzędach administracji rządowej w ciągu ostatnich 5 lat? Czy zaobserwował/a Pan/i poprawę czy też pogorszenie w pracy urzędów?****Możliwa tylko jedna odpowiedź.**

1. Bardzo się pogorszyło
2. Raczej się pogorszyło
3. Ani się poprawiło, ani pogorszyło
4. Raczej się poprawiło
5. Bardzo się poprawiło

*(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć***JEŚLI W B12 ODPOWIEDZI 1 LUB 2.****B13. Co się pogorszyło?****Zapisujemy odpowiedź respondenta**

JEŚLI W B12 ODPOWIEDZI 4 LUB 5.**B14. Co się poprawiło?****Zapisujemy odpowiedź respondenta**

ZADAJEMY WSZYSTKIM

Wręczamy kartę nr 9.

B15. Przeczytam teraz Panu/i listę różnych zawodów. Dla każdego z nich proszę powiedzieć, jak dużym szacunkiem i poważaniem cieszy się on, Pana/i zdaniem, wśród Polaków. Proszę przy tym posłużyć się następującą skalą.

ROTACJA. Możliwa jedna odpowiedź dla każdego zawodu.

Brak szacunku i poważania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Bardzo duży szacunek i poważanie
---------------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----------------------------------

(nie czytamy) 99. Trudno powiedzieć

- A. Adwokat
- B. Dziennikarz
- C. Górnik
- D. Inżynier
- E. Kierowca autobusu
- F. Ksiądz
- G. Lekarz
- H. Nauczyciel
- I. Pielęgniarka
- J. Policjant
- K. Polityk
- L. Profesor uniwersytetu
- M. Przedsiębiorca
- N. Robotnik wykwalifikowany (np. murarz, tokarz)
- O. Rolnik
- P. Sędzia
- Q. Sprzedawca w sklepie
- R. Strażak
- S. Wysoki urzędnik administracji rządowej
- T. Urzędnik administracji rządowej niższego szczebla
- U. Urzędnik administracji samorządowej
- V. Żołnierz – oficer zawodowy

ZADAJEMY WSZYSTKIM

Wręczamy kartę nr 6.

B16. Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan/i pracę urzędników w Polsce? Czy urzędnicy na ogół:

NIE ROTUJEMY. Możliwa tylko jedna odpowiedź dla każdej kategorii.

- 1. Zdecydowanie nie
- 2. Raczej nie
- 3. Ani tak, ani nie
- 4. Raczej tak
- 5. Zdecydowanie tak

(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

- A) Pracują z zaangażowaniem, poświęcają dużo uwagi interesantom
- B) Są nakierowani raczej na rozwiązywanie spraw klientów niż na własną wygodę w pracy
- C) Pracują rzetelnie, dokładnie i sumiennie wykonują swoje obowiązki
- D) Przewlekają załatwianie spraw, celowo je opóźniają
- E) Są życzliwi dla interesantów
- F) Znają się na swojej pracy, są kompetentni
- G) Załatwiają sprawy przede wszystkim wtedy, gdy ma się znajomości i protekcję
- H) Są przekupni – wręczenie prezentu lub łapówki przyspiesza załatwienie spraw
- I) Obsadzają w urzędach krewnych, kolegów, znajomych

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ZADAJEMY WSZYSTKIM**B17. Czy Pana/i zdaniem urzędnicy podejmując decyzje kierują się przede wszystkim:****Możliwa tylko jedna odpowiedź.**

1. Interesem publicznym
2. Interesem własnym
3. Interesem wybranych środowisk
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM**Wręczamy kartę nr 2.****B18. Proszę powiedzieć czy zgadza się Pan/i, czy też nie zgadza z następującymi stwierdzeniami?****NIE ROTUJEMY. Możliwa tylko jedna odpowiedź dla każdej kategorii.**

1. Zdecydowanie się nie zgadzam
2. Raczej się nie zgadzam
3. Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam
4. Raczej się zgadzam
5. Zdecydowanie się zgadzam

(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

A) Urzędy są nakierowane na rozwiązywanie problemów obywateli i sprawną obsługę klientów.

B) Urzędy działają sprawnie i realizują swoje zadania szybko i terminowo.

C) Klienci urzędów na ogół znają swoje prawa.

D) Struktura urzędów oraz system informacji na ogół pozwalają na sprawne załatwianie spraw w urzędach.

E) Klienci urzędów na ogół wiedzą, według jakich zasad są podejmowane decyzje w ich sprawach.

ZADAJEMY WSZYSTKIM**B19. Jak Pan/i ocenia, w jakim stopniu atrakcyjna dla młodych ludzi w Polsce jest praca w administracji rządowej?****Możliwa tylko jedna odpowiedź.**

1. W ogóle nie atrakcyjna
2. Raczej nie atrakcyjna
3. Ani atrakcyjna, ani nie atrakcyjna
4. Raczej atrakcyjna
5. Bardzo atrakcyjna

*(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć***ZADAJEMY WSZYSTKIM****B20. Czy Pana/i zdaniem chcąc podjąć pracę w urzędzie:****Możliwa tylko jedna odpowiedź.**

1. Wystarczy posiadać odpowiednie kwalifikacje, czy też
2. Trzeba mieć poparcie kogoś, kto ma wpływ na decyzje o zatrudnianiu takich osób
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

C. POSTAWY WOBEC SŁUŻBY CYWILNEJ

ZADAJEMY WSZYSTKIM

C1. Czy kiedykolwiek słyszał/a Pan/i o służbie cywilnej?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Tak
2. Nie

ZADAJEMY OSOBOM, KTÓRE SŁYSZAŁ Y O SC

C2. Z czym kojarzy się Panu/i pojęcie „służba cywilna”? Z czym jeszcze? Proszę przypomnieć sobie wszystko co Pan/i na ten temat słyszał/a.

Zapisujemy odpowiedź respondenta.

ZADAJEMY OSOBOM, KTÓRE SŁYSZAŁ Y O SC

C3. Jak Pan(i) sądzi, czy członkami korpusu służby cywilnej są:

ROTACJA. Możliwa tylko jedna odpowiedź dla każdej kategorii.

1. Tak
2. Nie
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć
- A) Ministrowie
- B) Wojewodowie
- C) Burmistrzowie
- D) Starostowie powiatów
- E) Radni rady gminy
- F) Radni rady powiatu
- G) Urzędnicy ministerstw
- H) Urzędnicy urzędów wojewódzkich
- I) Urzędnicy skarbowi
- J) Powiatowi lekarze weterynarii

ZADAJEMY OSOBOM, KTÓRE SŁYSZAŁ Y O SC

Wręczamy kartę nr .

C4. Gdzie zetknął(ęła) się Pan/i z pojęciem służby cywilnej?

Możliwa dowolna liczba odpowiedzi.

1. Wśród rodziny, znajomych
2. Przy okazji załatwiania spraw urzędowych
3. Informacje przekazywane bezpośrednio przez administrację rządową
4. W telewizji
5. W prasie
6. W radiu
7. W Internecie
8. W miejscu pracy
9. W szkole, na studiach
10. Inne źródła (jakie?) _ _ _ _ _

(nie czytamy) 99. Trudno powiedzieć, nie pamiętam

ZADAJEMY OSOBOM, KTÓRE SŁYSZAŁ Y O SC

C5. Czy Pan/i pracuje w służbie cywilnej?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Tak
2. Nie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ZADAJEMY OSOBOM, KTÓRE SŁYSZAŁY O SC**C6. Czy ktoś z członków Pana/i najbliższej rodziny lub Pana/i znajomych pracuje w służbie cywilnej?****Możliwa tylko jedna odpowiedź.**

1. Tak
2. Nie

ZADAJEMY OSOBOM, KTÓRE SŁYSZAŁY O SC**C7. Proszę sobie przypomnieć, z jakimi informacjami dotyczącymi służby cywilnej zetknął/zetknęła się Pan/i w ostatnim czasie?****Nie czytamy odpowiedzi. Zaznaczamy dowolną liczbę odpowiedzi respondenta.**

1. *Etos, zasady służby cywilnej*
2. *Praca w służbie cywilnej*
3. *Redukcja zatrudnienia w służbie cywilnej*
4. *Relacje pomiędzy służbą cywilną a innymi strukturami państwa*
5. *Sprawność działania służby cywilnej*
6. *Relacje z obywatelami*
7. *Zarobki w służbie cywilnej*
8. *Zmiany prawodawstwa dotyczącego służby cywilnej*
9. *Korupcja w strukturach służby cywilnej*
10. *Nieprawidłowości przy zatrudnianiu pracowników służby cywilnej*
11. *Inne (jakie?) _ _ _ _ _*
12. *Trudno powiedzieć, nie pamiętam*

ZADAJEMY WSZYSTKIM**C8. Czy kiedykolwiek słyszał/a Pan/i o następujących instytucjach i stanowiskach związanych z działalnością służby cywilnej?****Możliwa tylko jedna odpowiedź dla każdej kategorii.**

1. Tak
2. Nie
- (nie czytamy) 9. *Trudno powiedzieć*
- A) Szef Służby Cywilnej
- B) Departament Służby Cywilnej
- C) Krajowa Szkoła Administracji Publicznej
- D) Urzędnicy mianowani /Mianowanie w Służbie Cywilnej

CZYTAMY WSZYSTKIM

Wręczamy kartę nr 11.

Przeczytam teraz Panu/i opis zawierający informacje czym jest służba cywilna.

Wręczamy kartę z opisem respondentowi i samemu odczytujemy opis na głos.

SŁUŻBA CYWILNA

Korpus służby cywilnej tworzą osoby zatrudnione na stanowiskach urzędniczych w urzędach administracji rządowej, takich jak np.:

- Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (KPRM),
- ministerstwa,
- urzędy centralne,
- urzędy wojewódzkie,
- urzędy administracji skarbowej.

Do korpusu służby cywilnej nie należą politycy ani urzędnicy administracji samorządowej.

Do korpusu służby cywilnej trafiają osoby, które przeszły procedurę otwartego, jawnego i konkurencyjnego naboru. Są one zatrudniane na podstawie umowy o pracę – jako pracownicy służby cywilnej. Aby uzyskać mianowanie w służbie cywilnej, czyli status urzędnika służby cywilnej, muszą zdać specjalny egzamin przeprowadzany przez Krajową Szkołę Administracji Publicznej (KSAP). Z tego obowiązku zwolnieni są absolwenci KSAP, którzy ubiegają się o mianowanie.

Członkowie korpusu służby cywilnej zapewniają ciągłość funkcjonowania administracji rządowej niezależnie od zmian kolejnych ekip rządzących.

ZADAJEMY WSZYSTKIM

C9. Proszę powiedzieć, czy Pana/i zdaniem opis ten w sposób wystarczający wyjaśnia czym jest służba cywilna?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Zdecydowanie nie
2. Raczej nie
3. Ani tak, ani nie
4. Raczej tak
5. Zdecydowanie tak

(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY TYM, KTÓRZY ODPOWIEDZIELI 1-3

C10. Co w tym opisie jest dla Pana/i niezrozumiałe?

Zapisujemy odpowiedź respondenta.

ZADAJEMY WSZYSTKIM**Wręczamy kartę nr 12.**

C11. Przeczytam teraz Panu/i pary różnych stwierdzeń. Proszę powiedzieć, które ze stwierdzeń w każdej parze jest bliższe Pana/i opinii:

ANKIETER: Należy wyjaśnić, że słowo „urzędnik” używane poniżej oznacza osobę zatrudnioną na stanowisku urzędniczym w administracji rządowej, czyli członka korpusu służby cywilnej.

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

Zasada neutralności politycznej służby cywilnej

- 1.1) Politycy obejmując władzę powinni mieć wpływ na dobór urzędników, z którymi będą realizować swoje plany
- 1.2) Politycy obejmując władzę powinni pracować z urzędnikami wcześniej zatrudnionymi w urzędach
(nie czytamy) 1.9) *Trudno powiedzieć*
- 2.1) Urzędnicy w czasie wolnym od pracy nie powinni przedstawiać publicznie swoich poglądów i sympatii politycznych
- 2.2) Urzędnicy są takimi samymi obywatelami jak inni mieszkańcy Polski i w czasie wolnym od pracy mogą przedstawiać publicznie swoje poglądy i sympatie polityczne
(nie czytamy) 2.9) *Trudno powiedzieć*
- 3.1) Urzędnicy powinni realizować programy każdego rządu bez względu na własne przekonania i polityczne poglądy
- 3.2) Urzędnicy nie powinni realizować tych programów rządu, które pozostają w sprzeczności z ich przekonaniami i poglądami politycznymi.
(nie czytamy) 3.9) *Trudno powiedzieć*

Zasada bezstronności

- 4.1) Urzędnicy, którzy rezygnują z pracy w urzędzie administracji nie powinni przynajmniej przez rok podejmować pracy w instytucjach, których sprawy były lub są prowadzone przez urząd, w którym pracowali
- 4.2) Urzędnicy którzy rezygnują z pracy w urzędzie administracji powinni mieć pełną swobodę w wyborze instytucji, w których chcą pracować
(nie czytamy) 4.9) *Trudno powiedzieć*

Zasada otwartości i konkurencyjności naboru

- 5.1) Dyrektorzy urzędów administracji publicznej powinni być wybierani na to stanowisko w drodze konkursu, w którym mogą uczestniczyć wszyscy obywatele posiadający odpowiednie kwalifikacje, niezależnie od tego gdzie dotychczas pracowali
- 5.2) Dyrektorem urzędu administracji publicznej powinien być posiadający odpowiednie kwalifikacje pracownik danego urzędu, który w największym stopniu zasłużył na taki awans.
(nie czytamy) 5.9) *Trudno powiedzieć*

Zasada stabilizacji zatrudnienia

- 6.1) W razie likwidacji urzędu, w którym urzędnik wykonuje pracę powinien on zostać przeniesiony do innego urzędu z zachowaniem dotychczasowego wynagrodzenia
- 6.2) W razie likwidacji urzędu, w którym urzędnik wykonuje pracę powinien on poszukiwać pracy na tych samych warunkach co inne osoby, które utraciły pracę w podobnych okolicznościach.
(nie czytamy) 6.9) *Trudno powiedzieć*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Zasada ustawicznego kształcenia

- 7.1) W budżecie każdego urzędu administracji powinno być odpowiednio dużo pieniędzy na szkolenia zwiększające kwalifikacje urzędników
- 7.2) Nie warto przeznaczać wielu pieniędzy na szkolenia urzędników; lepiej jest zatrudnić w urzędzie dobrych fachowców z sektora prywatnego
(nie czytamy) 7.9) *Trudno powiedzieć*

Instytucja „urzędnika służby cywilnej”

- 8.1) Urzędnicy o najwyższych kwalifikacjach powinni stanowić odrębną grupę, której członkowie otrzymywaliby specjalne gwarancje zatrudnienia, a po zakończeniu pracy wyższą emeryturę
- 8.2) Urzędnicy o najwyższych kwalifikacjach powinni podlegać takim samym przepisom prawa pracy i przepisom emerytalnym, jak i inni pracownicy
(nie czytamy) 8.9) *Trudno powiedzieć*

ZADAJEMY WSZYSTKIM

Wręczamy kartę nr 13.

C12. Przeczytam teraz Panu/i listę zasad, którymi powinna kierować się służba cywilna. Które z tych zasad są, według Pana/i, najważniejsze? Proszę wskazać nie więcej niż trzy zasady.

Możliwe trzy odpowiedzi.

1. Zasada godnego zachowania się
2. Zasada służby publicznej
3. Zasada lojalności
4. Zasada neutralności politycznej
5. Zasada bezstronności
6. Zasada rzetelności
7. Zasada legalizmu, praworządności i pogłębiania zaufania obywateli do organów administracji publicznej
8. Zasada ochrony praw człowieka i obywatela
9. Zasada bezinteresowności
10. Zasada jawności i przejrzystości
11. Zasada dochowania tajemnicy ustawowo chronionej
12. Zasada profesjonalizmu
13. Zasada odpowiedzialności za działanie lub zaniechanie
14. Zasada racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi
15. Zasada otwartości i konkurencyjności naboru

ZADAJEMY WSZYSTKIM

Wręczamy kartę nr 4.

C13. Jak Pan/i ocenia następujące elementy opisujące pracę urzędników administracji rządowej:

Możliwa tylko jedna odpowiedź dla każdej kategorii.

1. Bardzo źle
 2. Raczej źle
 3. Ani dobrze, ani źle
 4. Raczej dobrze
 5. Bardzo dobrze
- (nie czytamy) 9. *Trudno powiedzieć*
- A) Ich profesjonalizm
- B) Rzetelność
- C) Bezstronność
- D) Neutralność polityczną
- E) Ich bezinteresowność

ZADAJEMY WSZYSTKIM

C14. Czy Pana/i zdaniem politycy wpływają na obsadzanie najwyższych stanowisk w urzędach administracji rządowej?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Zdecydowanie nie
 2. Raczej nie
 3. Ani tak, ani nie
 4. Raczej tak
 5. Zdecydowanie tak
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM

C15. Jakież są Pana/i zdaniem możliwości zatrudnienia dla kogoś, kto chciałby pracować w urzędzie administracji rządowej? Czy jest to:

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Bardzo trudne
 2. Raczej trudne
 3. Ani łatwe, ani trudne
 4. Raczej łatwe
 5. Bardzo łatwe
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM

C16. Jakież są Pana/i zdaniem możliwości awansu dla osoby już zatrudnionej w urzędzie administracji rządowej? Czy jest to:

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Bardzo trudne
 2. Raczej trudne
 3. Ani łatwe, ani trudne
 4. Raczej łatwe
 5. Bardzo łatwe
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM

C17. Czy kiedykolwiek ubiegał/a się Pan/i o pracę w urzędzie administracji rządowej?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Tak
2. Nie

JEŚLI UBIEGAŁ SIĘ O PRACĘ W SC

C18. Dlaczego ubiegał/a się Pan/i o pracę w urzędzie administracji rządowej?

Zapisujemy odpowiedź.

ZADAJEMY WSZYSTKIM

C19. Proszę powiedzieć czy Pan/i osobiście doradzał/a/by czy też odradzał/a/by znajomemu pracę w urzędzie administracji rządowej?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Zdecydowanie bym odradzał/a
 2. Raczej bym odradzał/a
 3. Ani bym doradzał/a ani odradzał/a
 4. Raczej bym doradzał/a
 5. Zdecydowanie bym doradzał/a
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

JEŚLI BY ODRADZAŁ (ODPOWIEDZI 1, 2)

C20. Dlaczego by Pan/i odradzał/a? Jakie są główne mankamenty pracy w urzędzie administracji rządowej?

Zapisujemy odpowiedź.

JEŚLI BY DORADZAŁ (ODPOWIEDZI 4, 5)

C21. Dlaczego by Pan/i doradzał/a? Jakie są główne zalety pracy w urzędzie administracji rządowej?

Zapisujemy odpowiedź.

JEŚLI ODPOWIEDŹ 3

C22. Dlaczego?

Zapisujemy odpowiedź.

ZADAJEMY WSZYSTKIM

C23. Czy Pana/i zdaniem służba cywilna to miejsce pracy bardziej dla kobiet czy dla mężczyzn?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Bardziej dla kobiet
 2. Bardziej dla mężczyzn
- (nie czytamy) 3. I dla kobiet i dla mężczyzn
(nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM

C24. Czy zna Pan/i zasady naboru pracowników do służby cywilnej?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Znam dobrze
 2. Znam słabo
 3. Nie znam
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM

C25. Czy Pana/i zdaniem nabory pracowników do służby cywilnej są na ogół przeprowadzane uczciwie czy nieuczciwie?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Zawsze nieuczciwie
 2. Przeważnie nieuczciwie
 3. Przeważnie uczciwie
 4. Zawsze uczciwie
- (nie czytamy) 9. Trudno powiedzieć

D. CHARAKTERYSTYKA BADANYCH (METRYCZKA)**ZADAJEMY WSZYSTKIM**

M1. Jak jest podstawowe źródło informacji, z którego dowiaduje się Pan/i o wydarzeniach w kraju?

1. Internet
2. Telewizja
3. Radio
4. Prasa
- (nie czytać) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM

Wręczamy kartę nr .

M2. Proszę powiedzieć, jak często:

1. codziennie lub prawie codziennie
 2. 2 – 3 razy w tygodniu
 3. mniej więcej raz w tygodniu
 4. mniej więcej raz w miesiącu
 5. rzadziej
 6. nigdy
- A) Ogląda Pan/i program telewizyjny TVP1
B) Ogląda Pan/i program telewizyjny TVP2
C) Ogląda Pan/i program telewizyjny TVP Info
D) Ogląda Pan/i program telewizyjny TVN
E) Ogląda Pan/i program telewizyjny TVN 24
F) Ogląda Pan/i program telewizyjny Polsat
G) Czyta Pan/i dziennik Gazeta Wyborcza
H) Czyta Pan/i dziennik Rzeczpospolita
I) Czyta Pan/i dziennik Fakt
J) Czyta Pan/i dziennik Superexpress
K) Korzysta Pan/i z Internetu
L) Słucha Pan/i radia

ZADAJEMY WSZYSTKIM

M3. Czy głosował/a Pan/i w ostatnich wyborach parlamentarnych 9 października?

1. Tak
2. Nie

ZADAJEMY OSOBOM, KTÓRE GŁOSOWAŁY W WYBORACH PARLAMENTARNYCH

M4. Na kogo Pan/i głosował/a?

1. Prawo i Sprawiedliwość
2. Polska Jest Najważniejsza
3. Sojusz Lewicy Demokratycznej
4. Ruch Palikota
5. Polskie Stronnictwo Ludowe
6. Polska Partia Pracy – Sierpień 80
7. Platforma Obywatelska
8. Inne (jakie?) _ _ _ _ _
- (nie czytać) 99. Nie pamiętam

ZADAJEMY WSZYSTKIM

M5. Czy głosował/a Pan/i w wyborach prezydenckich w 2010 roku (w II turze)?

1. Tak
2. Nie

ZADAJEMY OSOBOM, KTÓRE GŁOSOWAŁY W WYBORACH PREZYDENCKICH

M6. Na kogo Pan/i wówczas głosował/a?

1. Jarosław Kaczyński
 2. Bronisław Komorowski
- (nie czytać) 9. Nie pamiętam

M7. Płeć

Nie pytamy. Zaznaczamy samodzielnie.

1. Mężczyzna
2. Kobieta

ZADAJEMY WSZYSTKIM

M8. W którym roku się Pan/i urodził/a?

Zapisujemy dwie ostatnie cyfry roku urodzenia.

19 __ __ r.

ZADAJEMY WSZYSTKIM

M9. Nazwa miejscowości zamieszkania respondenta

Zapisujemy nazwę miejscowości.

ZADAJEMY WSZYSTKIM

M10. Czy obecnie Pan/i:

1. Tak
 2. Nie
- A) Pracuje zawodowo w pełnym wymiarze godzin – na pełnym etacie (również w rodzinnym gospodarstwie rolnym)
- B) Pracuje zawodowo w niepełnym wymiarze godzin
- C) Jest bezrobotny(a)
- D) Uczy się w szkole, studiuje na wyższej uczelni
- E) Jest na rencie
- F) Zajmuje się domem i/lub wychowaniem dzieci
- G) Jest emerytem

ZADAJEMY OSOBOM, KTÓRE PRACUJĄ ZAWODOWO

M11. Gdzie obecnie Pan/i pracuje?

Możliwa tylko jedna odpowiedź.

1. Administracja rządowa
2. Administracja samorządowa
3. Inna instytucja sfery budżetowej
4. Przedsiębiorstwo prywatne
5. Przedsiębiorstwo państwowe
6. Organizacja pozarządowa
7. Gospodarstwo rolne

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ZADAJEMY OSOBOM, KTÓRE PRACUJĄ ZAWODOWO**M12. Czy kiedykolwiek wcześniej pracował/a Pan/i w:**

1. Tak

2. Nie

A) Administracji rządowej

B) Administracji samorządowej

ZADAJEMY WSZYSTKIM**M13. Jak jest Pana(i) wykształcenie:****Możliwa tylko jedna odpowiedź.**

1. Niepełne podstawowe

2. Podstawowe

3. Zawodowe

4. Niepełne średnie

5. Średnie zawodowe

6. Średnie ogólnokształcące

7. Policealne

8. Niepełne wyższe

9. Wyższe

ZADAJEMY WSZYSTKIM**M14. Proszę podać łączną wysokość miesięcznego dochodu netto uzyskiwanego przez wszystkich członków Pana/i gospodarstwa domowego (dochody z pracy, emerytury, renty, zapomóg i innych źródeł).**

____ PLN

9. Odmowa odpowiedzi

ZADAJEMY WSZYSTKIM**M15. Z ilu osób, wliczając Pana/Panią, składa się Pana/i gospodarstwo domowe?**

_____ osób

ZADAJEMY WSZYSTKIM**M16. Jaka jest obecna sytuacja finansowa w Pana(i) domu?****Możliwa tylko jedna odpowiedź.**

1. Mamy rosnące długi

2. Wydajemy oszczędności

3. Wystarcza nam na życie

4. Odkładamy drobne sumy

5. Odkładamy duże sumy i/lub inwestujemy

(nie czytać) 9. Trudno powiedzieć

ZADAJEMY WSZYSTKIM**M17. Jak określił(a)by Pan/i swój stosunek do praktyk religijnych?****Możliwa tylko jedna odpowiedź.**

1. Praktykuję regularnie

2. Praktykuję nieregularnie

3. Zachowuję praktyki jednorazowe (chrzest, ślub)

4. Nie praktykuję w ogóle

(nie czytać) 9. Trudno powiedzieć

